

Uit

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Institutt for helse- og omsorgsfag

Veien hjem. Et spørsmål om barnevernets anbefaling i tilbakeføringssaker

En kvalitativ studie av utfordringer som saksbehandlere i barnevernet kan stå overfor når de skal beslutte i tilbakeføringssaker.

Lill Anita Varvik

Mastergradsoppgave i helsefag, studieretning psykisk helse. Mai 2015

FORORD

Arbeidet med masteroppgaven har vært som en reise med berg- og dalbane. Det nesten trekvart lange året som jeg har jobbet med oppgaven, har vekslet mellom tro og tvil på at jeg skulle klare komme i havn, og i takt med det har jeg vært fylt av entusiasme i det ene øyeblikket, før motløsheten har senket seg i det neste. Nå er denne fasen over, og jeg er i mål. Belønningen for strevet er at jeg både har ervervet meg kunnskap om forskning, og om et interessant fagområde. Jeg har fått innsikt i hva saksbehandlere strever med i arbeidshverdagen, og også en forståelse for hvor prisgitt barnevernet er lovgivningen og størrelsen på budsjettet. Det viser at det er mange ting som spiller inn på beslutningen.

Jeg er svært takknemlig overfor deltakerne som stilte opp til intervju. Dette til tross for at dere har hektiske arbeidshverdager. Uten deres velvilje til å dele av deres brede erfaringer og tanker rundt eget fag, ville denne oppgaven blitt langt fattigere.

Professor Anne-Grethe Talseth, min veileder gjennom arbeidet med masteroppgaven. Du har sannelig imponert meg mer enn en gang; for en innsikt og oversikt du besitter. Faglig kunnskap om de store tingene som vitenskapsteori, og om de små tingene -som hvordan man får til de mest presise setningene, som faktisk uttrykker det de er ment å uttrykke. Det er et bredt spekter du har å øse av, noe jeg har nytt godt av utallige ganger. Veiledningene har vært motiverende, og gitt nye impulser til videre jobbing. I tillegg har jeg satt stor pris på ditt vennlige vesen, og det har vært hyggelig å være på veiledning. Så tusen hjertelig takk!

Til andre lærere, spesielt Gunn Pettersen, og mine medstudenter på psykisk helse, kull 2012, vil jeg også uttrykke takknemlighet for de mange stundene vi har delt i løpet av de tre årene studiet har vart.

Min egen familie vil jeg takke for at dere har holdt ut med meg, som fysisk tilstedeværende, men likevel utilgjengelig i deler av disse årene. Nå har dere meg tilbake i fullt monn, kanskje litt klokere, og kanskje med mer vettige innspill til diskusjonene rundt middagsbordet.

Lill Anita Varvik

SAMMENDRAG

Bakgrunn: Studiens bakgrunn er et ønske om økt kunnskap om hvorfor så få barn flytter hjem til foreldrene, etter en omsorgsovertakelse. Dette ønsket kan ses i sammenheng med at barns lengsel hjem, kan medføre en fremtidig negativ utvikling av barnets psykiske helse.

Problemstilling: Hvilke utfordringer møter saksbehandlere i barnevernet når det skal fattes vedtak i spørsmål om tilbakeføring av barn til hjemmet?

Hensikt: Hensikten med studien å øke kunnskap og forståelse for situasjoner der barn ikke får flytte hjem, etter at foreldrene tidligere har blitt fratatt omsorgen. Dette kan bidra til å styrke kvaliteten i barnevernet i kommunene.

Teori: Relevant forskning har vært betydningen brudd med foreldre kan ha på barns psykiske helse, og forskning om hvordan barns psykisk helse kan påvirkes av å vokse opp på institusjon. Videre forskning om tilbakeføring, om beslutninger i barnevernet, samt om rettferdiggjøring av egen beslutninger. I tillegg forskning om psykisk helse.

Metode: Dette er en kvalitativ studie som ble utført ved bruk av dybdeintervju. Utvalgets to deltakere er saksbehandlere fra hvert sitt barnevernskontor i Nord-Norge. I dataanalysen av intervjuene ble det anvendt Malteruds systematiske tekstkondensering, som er inspirert av Giorgis fenomenologiske tekstanalyse.

Funn: Når saksbehandlere i barnevernet skal gjøre beslutninger i spørsmål om tilbakeføring av omsorgen til hjemmet, kan de stå overfor flere ulike utfordringer. Disse kan være knyttet til bekymring for barnets liv og helse, i tillegg til bekymring for at tilbakeføringen skal ende med ny plassering utenfor hjemmet. Ytterligere utfordringer kan være bekymring for selv å bli ansvarliggjort, dersom hjemflyttingen ender med å være uheldig for barnet. Det viser seg også at barnets mening ikke blir vektlagt i barnets egen tilbakeføringssak, noe som kan føre til at saksbehandlere blir sittende med en følelse av å svikte barnet. Barnevernets arbeid kan rammes av for stramme budsjetter, slik at lovpålagte oppgaver står i fare for å ikke blir utført.

Konklusjon: Studiens funn tyder på at saksbehandlers utfordringer i tilbakeføringssaker, kan knyttes til barnevernets egne avgjørelser som regulerer samvær mellom barn og foreldre, samt tiltak rettet mot hjemmeforholdene. I tillegg kan bekymring for selv å bli ansvarliggjort dersom hjemflyttingen viser å være uheldig, være en utfordring i beslutninger om tilbakeføring av omsorgen til hjemmet.

Nøkkelord: Barn, barnevern, omsorgsovertakelse, tilbakeføring til hjemmet, psykisk helse.

SUMMARY

Background: The study's background is a desire to increase knowledge about why so few children move back home to its parents after a care order. This desire can be seen in context with the child's longing for home, and that it can cause a future adversed development of the child's mental health.

Problem: What challenges do social workers working within Children Care Service meet, when it comes to decisions taken in the matter of the return of a child to the home?

Purpose: The purpose of this study is to increase knowledge and understanding of situations where children are not allowed to move home, after its parents had previously been deprived of care. This can help to improve the quality of child care services in the municipalities.

Theory: Relevant research has been aimed at the importance of the separation from parents and the impact it can have on children's mental health, and research about how children's mental health can be affected by growing up in an institution. Research look in to the returning of the child to its parents, about decisions made by social workers, as well as the justification for their own decisions. In addition, research on mental health.

Method: This qualitative study was conducted using depth interview. The committee`s two participants are officers of their respective child welfare offices in northern Norway. In the data analysis of the interviews it was used Malterud`s Systematic Text Condensation, which is inspired by Giorgis phenomenological text analysis.

Findings: When social workers in child protection will make decisions on issues relating to the return of the care of the home, they face several challenges. These may be linked to concerns about the child's life and health, as well as concern that the reversal will end with a new location outside the home. Further challenges may be the concern for self to be made responsible if the home relocation ends up being detrimental to the child. It also proves that the child's opinion is not emphasized in the child's own case for reversal, which may cause the officers to feel that they are failing the child. Child Protection Service`s work can be affected by to tight budgets, so that statutory responsibilities are in danger of not being carried out.

Conclusion: The study findings suggest that the caseworker`s challenges in returning a child to the parents, may be linked to the Child Protection Service`s own decisions that regulate interaction between children and parents, as well as measures aimed at home conditions. In addition, concern for self to be made responsible if the home relocation shows to be unsuccessful, and create a challenge in making decisions about the return in to the care of the home.

Keywords: Children, child welfare, care order, the return to the home, mental health.

Innhold:	Side:
1. INNLEDNING	9
1.1 Bakgrunn for valg av tema	9
1.2 Problemstilling	10
1.3 Studien hensikt	11
1.4 Begrepsavklaringer	11
1.5 Oppgavens utforming	11
2. RELEVANT FORSKNING OG TEORETISKE PERSPEKTIVER	12
2.1 Relevant forskning	12
2.1.1 <i>Beslutninger i barnevernet</i>	12
2.1.2 <i>Rettferdiggjøring av beslutningen</i>	14
2.1.3 <i>Plassering av eget arbeid</i>	16
2.2 Teoretisk perspektiv	17
2.2.1 <i>Barnevernets samfunnsoppdrag</i>	17
2.2.2 <i>Omsorgssvikts forskjellige uttrykk</i>	17
2.2.3 <i>Psykisk helse</i>	19
2.2.4 <i>Psykisk helse hos barn og unge som er plassert på barnevernsinstitusjoner</i>	20
2.2.5 <i>Foreldres betydning for barnets psykiske helse</i>	20
3. VITENSKAPSTEORETISK PERSPEKTIV	22
4. METODE	24
4.1 Metodisk tilnærming	24
4.2 Det kvalitative forskningsintervju	24
4.3 Datainnsamling	26
4.3.1 <i>Utvalg</i>	26
4.3.2 <i>Rekruttering</i>	28

4.3.3 Forberedelser til intervju	29
4.3.4 Gjennomføring av intervju	30
4.3.5 Avklaring av egen forforståelse	32
4.3.6 Etske overveielser	34
4.4 Analyse av datamaterialet.....	36
4.4.1 Transkripsjon	36
4.4.2 Analyse	37
5 FUNN	39
5.1 Vilkår for tilbakeføring av omsorgen til foreldre	39
5.1.1 Foreldres omsorgskompetanse for barnet	39
5.1.2 Samarbeidet mellom foreldre og barnevern	40
5.1.3 Informasjon til foreldre om forutsetninger for tilbakeføring av omsorgen	41
5.2 Barnets helse og atferd grunnlag for hjemflytting	42
5.2.1 Barnets tilknytning og tilhørighet til foreldre og andre omsorgspersoner	42
5.2.2 Barnets lojalitet til foreldre	43
5.2.3 Barnets atferdsuttrykk en utfordring for foreldre	44
5.3 Tilbakeføring av omsorg til hjemmet et krevende arbeidsfelt	44
5.3.1 Ressurser virker inn på saksbehandlingen	45
5.3.2 Saksbehandlingen et tyngende ansvar	46
5.3.3 Vanskelige avgjørelser i saksbehandlingen	47
5.3.4 Følelse av å svikte barnet	48
6. DISKUSJON.....	50
6.1 Helhetlig inntrykk av funnene	50
6.2 Barnevernet etter at barnet er plassert utenfor hjemmet	51
6.3 Beslutningstaking påvirkes av kunnskap ervervet fra tidligere tilbakeføringssaker	53
6.4 Barns tilknytning, foreldres omsorgs- og samarbeidsevne grunnlag for beslutninger i tilbakeføringssaker	54

6.4.1 Foreldres nåværende situasjon og omsorgskompetanse	54
6.4.2 Hvem barnets tilknytning er rettet mot	56
6.4.3 Samarbeidet med foreldre	57
6.5 Informasjonsbearbeiding i forkant av beslutningen i tilbakeføringssaker	58
6.6 Barnets behov tilsidesatt i tilbakeføringssaker	60
6.7 Barnevernets «svik» i tilbakeføringssaker	62
6.8 Oppsummering av diskusjonen	63
7. METODISKE OVERVEIELSER	64
7.1 Refleksivitet	64
7.2 Relevans	66
7.3 Validitet	67
8. AVSLUTNING	69
8.1 Oppsummering av studien	69
8.2 Implikasjoner for praksis	70
8.3 Videre forskning	71
8.4 Konklusjon	71
8.5 Opplysninger om vedlegg	72
Referanser	73

«Yet only those going through any experience
can know how it feels,
and after all,
how it feels to them is how it is to them.»

Kahan, 1979.

1. INNLEDNING

1.1 Bakgrunn for valg av tema

I stort sett hele mitt yrkesaktive liv har jeg jobbet med mennesker. Det har vært på flere forskjellige arenaer, men omsorgsarbeid har likevel vært en fellesnevner. Det er usikkert om arbeidsstedene har blitt valgt fordi jeg er interessert i mennesker ve og vel, eller om jeg har blitt opptatt av menneskers vel og vel, fordi jeg har hatt slike yrker. Nå som jeg de siste årene har jobbet som miljøterapeut på en barnevernsinstitusjon, har jeg også fått interesse for aspekt knyttet til barnets beste, knyttet til dets psykiske helse. Min egen utdanningsbakgrunn er innenfor psykologi, psykisk helse, og noe sosiologi, og når jeg lytter til de unges ønsker og behov, savn og lengsler knyttet til familien, undrer jeg på hvordan disse psykologiske tilstandene, vil påvirke deres psykiske helse – både nåværende og fremtidige psykiske helse.

Forskning har vist at brudd med barnets foreldre vil kunne ha stor betydning for dets psykiske helse (Aamodt, 2005; Bowlby, 1988; Bunkholdt, 1990; Dozier, Albus, Fisher, & Sepulveda, 2002; Jensen & Ulleberg, 2011; Størksen, 2009). Samtidig viser studier at barn som har vokst opp på institusjon, ikke klarer seg bedre som voksen, enn barn som vokste opp i hjem med omsorgssvikt (Finkelhor, Shattuck, Turner, & Hamby, 2012).

Noen ganger fremstår det som uforståelig at barnevernet avslår familiens ønske om å få tilbake omsorgen for barnet sitt, slik at barnet kan flytte hjem. Selv sitter jeg på gjerdet og kan ha en oppfatning av at hjemflytting i noen tilfeller, vil ha gode muligheter til å bli vellykket. Så jeg lar meg derfor forundre over begrunnelser for avslag - som i ett tilfelle, at boforholdene i hjemmet kunne vurderes som noe fattigslig, selv om verken boforhold eller omsorgsevne var årsaken til omsorgsovertakelsen. En annen begrunnelse for avslag var at mors omsorgsevne fortsatt ikke kunne regnes som god nok. Men barnet var 12 år før barnevernet overtok omsorgen, og var nå blitt 17 år - og jeg undres på om barnevernet mener at omsorgsbehovet er det samme for en tolvåring som hos en syttenåring?

I loven om barneverntjenester § 4-1 heter det at barnevernet er pliktig til å finne de tiltakene som er til det beste for barnet (Bunkholdt, 2010). Barnets beste regnes i loven å være at barnet både har kontinuitet i omsorgen, samt en stabil og god voksenkontakt.

Det gis imidlertid ingen forklaring på hva som er godt nok, slik at det her vil være rom for mange ulike tolkninger. Det samme ser ut til å gjelde hva som er for dårlig omsorg. Selv om det biologiske prinsippet er blitt nedtonet etter forslag i (NOU, 2012), slik at biologi ikke skal gi forrang i barnevernssaker, erfarer jeg at de fleste barna ønsker å flytte hjem, noe nok de mener er til sitt beste. Det ligger likevel til sakens natur at det ikke alltid er til barnets beste å flytte hjem, for eksempel dersom det utøves vold eller seksuelt misbruk i hjemmet. Men ikke all omsorgssvikt omfatter vold. Sannsynligvis vil det være ulik belastning ved forskjellige former omsorgssvikt og graden av omsorgssvikten. En studie har vist at ikke alle former for omsorgssvikt er skadelig, målt i forhold til risikoatferd og helse (Finkelhor et al., 2012). Fysisk og psykisk vold, samt seksuelt misbruk er fastslått som skadelig, og vil slå negativt ut for helsa i et langtids perspektiv. Studien viser ikke noen tilsvarende sammenheng mellom neglisjering og dysfunksjon i familien, og fremtidige plager. Dermed kan det se ut til at det mangler en diskusjonen om barnets savn og lengsel rettet mot hjemmet, er mer belastende enn noe dårlig omsorg. Det kan se ut til at barnevernets prinsipp om stabilitet i omsorgen, blir vektlagt større betydning, enn fokuset på barnets psykiske helse og fungering (Havnen, 2013).

Til tross for at forskning peker på uheldige sider ved atskillelse med foreldre og lovgivninga påpeker ikke bare at barnet skal hjem når forholdene er lagt til rette, men også at barnevernet plikter å bidra gjennom tiltak på ulike områder. Så erfarer jeg fra egen praksis at barn ikke flytter hjem - selv om forholdene etter en tid fremstår som gode.

1.2. Problemstilling

Hvilke utfordringer møter saksbehandlere i barnevernet når de skal fatte vedtak i spørsmål om barn kan flytte hjem etter omsorgsovertakelse?

1.3 Studiens hensikt

Hensikten med studien å øke kunnskap og forståelse for situasjoner der barn ikke får flytte hjem, etter at foreldrene tidligere har blitt fratatt omsorgen. Studien kan bidra til å styrke kvaliteten i barnevernet i kommunene.

1.4 Begrepsavklaringer

Omsorgsovertakelse er det som inntreffer når barnevernet overtar omsorgen for barnet, fordi foreldrene av ulike grunner ikke selv er i stand til å ivareta omsorgen på en tilfredsstillende måte. En omsorgsovertakelse medfører at barnet plasseres utenfor hjemmet (Barne-, 2012b).

Plassering utenfor hjemmet kan også skje uten at barnevernet har overtatt omsorgen. I slike tilfeller er plasseringen ment å være midlertidig. Dette kan være tilfellet for eksempel hvis foreldrene er syke (Barne-, 2012a).

Tilbakeføring av omsorgen innebærer at foreldrenes situasjon er forbedret, slik at det er overveiende sannsynlig at de er i stand til å gi barnet tilfredsstillende omsorg (Barne-, 2012c).

1.5 Oppgavens utforming

Så langt har jeg belyst en tematikk, som utgjør bakgrunnen for problemstillingen. I kapittel 2 vil jeg ta for meg litteratur som kan bidra til nærmere forståelse, og jeg redegjøre for noen teoretiske perspektiv. I kapittel 3 redegjør jeg for et overordnet vitenskapsteoretisk perspektiv for å forstå det som problemstillingen setter søkelyset på. Derneft følger i kapittel 4 den metodiske tilnærming til å besvare problemstillingens spørsmål. Kapittelet omfatter også beskrivelse av prosedyren for analyse av innhenta datamateriale – før jeg i kapittel 5 beskriver funnene. I kapittel 6 diskuterer jeg funnene. I kapittel 7 gjør jeg noen metodiske overveielser, før jeg avslutter det hele i kapittel 8 med oppsummering og konklusjon.

2. RELEVANT FORSKNING OG TEORETISKE PERSPEKTIVER

2.1 Relevant forskning

I mange år har forskning vært opptatt av forskjellige forhold knyttet til barn. De ulike fagfeltene som er utviklet for å tjene barns interesser utfra fagets spesialområde, besitter derfor i dag stor kompetanse. Barnevern er intet unntak. Det er gjort mye forskning i forhold til omsorgsovertakelser, og lovgivningen som regulerer alle typer plasseringer utenfor hjemmet, er omfattende. Tilbakeføring ser det imidlertid ut til å være forsket atskillig mindre på.

Når jeg ønsker å forstå hvorfor tilbakeføring av omsorgen skjer så sjelden, til tross for at utgangspunktet er at barnet skal hjem så snart forholdene er tilstrekkelig forbedret – finner jeg ingen forskning om dette temaet. Søkeord har vært barn, barnevern, omsorgsovertakelse, tilbakeføring til hjemmet, psykisk helse, children, child welfare, child welfare law, care orders, reversal, mental health. Søkeordene vært I tillegg vært prøvd i ulike kombinasjoner med hverandre. Jeg har foretatt søk i en rekke databaser; Oria, PubMed, Psyc Info, Idunn og Lovdata.

Fordi det ikke lyktes meg å finne forskning om mitt tema, har jeg benyttet meg av eksisterende forskning på områder som ser ut til å kunne belyse aspekt knyttet til tilbakeføring på forskjellig vis.

2.1.1 Beslutninger i barnevernet

Øyvind Christiansen (2011) forsket i sin doktoravhandling på beslutningsprosesser i barnevernet. Funnene viste at saksbehandlere benytter seg av enten en teknisk rasjonell tilnærming eller en analytisk refleksiv tilnærming for å komme frem til beslutningen. Den teknisk rasjonelle tilnærmingen innebærer at saksbehandlere søker informasjon i saken gjennom objektivitet og distanse til saken som skal utredes. I verktøykassa finnes sjekklister som både tydeliggjør hvilke type informasjon det er nødvendig å skaffe til veie, og til selve vurderingen av innsamlet informasjonen (ibid). Beslutningen tas når all informasjon som sjekklista krever, er innhentet. Den teknisk rasjonelle fremgangsmåten bidrar således til å strukturere informasjonen – mens det likevel er saksbehandlerens egen vurdering av informasjonen som fører til beslutningen.

Den analytisk refleksive tilnærmingen involverer familien i utredningsfasen på en annen måte (Christiansen, 2011). Risikovurderinger er ikke fremtredende, fordi det er den helhetlige forståelsen av situasjonen, inkludert familiens problemer, som er i fokus. Ved bruk av analytisk refleksiv tilnærming, foregår fortløpende vurderinger. Christensen (2011) påpeker at vitenskapelige sikre beslutninger bør forlates til fordel for saksbehandleres profesjonelle dømmekraft – forutsatt at den tuftes på analytiske og refleksive prinsipper.

Videre vises det til svakheter ved håndtering av informasjon som gjøres til grunnlag for beslutninger (Christiansen, 2011). Saksbehandlere selekterer informasjon; de fester seg mest til den informasjon de mottar enten tidlig i saken, eller seint i saken. Også informasjon som er fargerik, konkret og følelsesladet, fester seg lettere enn annen informasjon. Dette medfører at saksbehandlere kan ha vanskelig for å endre tidligere oppfatninger, selv om ny informasjon gir grunnlag for nye vurderinger.

Også Elisabeth Backe-Hansen (2004) har forsket på beslutninger i barnevernet, og har vært opptatt av måten beslutninger i barnevernet foretas. Blant funnene peker hun ut en tretrinns beslutningsmodell, som innebærer 1) fremvisning av relevant informasjon, 2) oppbygging av barnevernsfaglig argumentasjon, og 3) matching mellom sak og lov.

Hvilke informasjon som er relevant, vil saksbehandleren ta stilling til ut fra sin egen faglige forståelse, hva det er mulig å innhente informasjon om, og i tillegg hvilken hjemmel som kan anvendes i den aktuelle saken (Backe-Hansen, 2004). Videre bygges det opp barnevernsfaglig argumentasjon ved å samle sammen relevant informasjon, for så å se hvilken informasjon som er veier tyngst, og derfor må vektlegges mer enn resten av informasjonen. Spesielt viktig her er hvordan biter settes sammen til små historier, hva som vektlegges og hva som ikke kommer med. Backe-Hansen (2004) påpeker betydningen av at saksbehandler både besitter, og er i stand til å anvende så vel formell kunnskap som praksisbasert kunnskap.

Siste del i beslutningsmodellen er matching mellom sak og lov (Backe-Hansen, 2004). I dette ligger en forståelse av at sakens kjennetegn går overens med kriterier i barnevernloven. Dette forholdet må fremstilles for på en saklig måte, og angår legalitetsprinsippet som er grunnleggende i barnevernets arbeid. Av dette følger nødvendigheten av at juridiske vurderinger utgjør målestokken som

omsorgssituasjonen eller barnets atferd, skal vurderes opp mot. Matching mellom sak og lov, kan dermed betraktes som en integrasjon av relevant informasjon og oppbygging av barnefaglig argumentasjon (ibid). Modellen kan dermed forstås som en prosess for beslutningstaking.

Backe-Hansen (2004) fant også at informasjonen velges ut og fremstilles slik at den matcher lovens vilkår og legitimerer beslutningen. Beslutningsprosessen rettes altså mot at vurderingen skal bestå hos nemnd eller domstol (Christiansen, 2011).

Vurderingene som gjøres har en normativ karakter, slik at sakshandlere gjennom valgte argumenter vil kunne påvise at foreldre i saken, er avvikende i forhold til vanlige forventninger samfunnet har til foreldre. Informasjon som taler imot blir utelatt; man rettfærdiggjør argumentasjon som er konstruert med det formål å overbevise nemnd eller domstol (Backe-Hansen, 2004). Når en yrkesutøver er gitt en viss grad av frihet, ser dette ut til å angå skjønnsutøvelse. Dette ser også ut å følge av at det innenfor barnevernsfeltet finnes mange konkurrerende teorier, som også utgjør en risiko for at skjønnsanvendelsen blir utilstrekkelig (ibid).

Backe-Hansen (2004) fant i sin studie av 16 barnevernssaker også en uregelmessighet i matchingen som skulle være mellom sak og lov, ved at matchingen i stedet ble mellom sak og idéer. Idéene som det vises til er juridiske idéer om for dårlig omsorg, og handler om ustabilitet, mangler og risiko. I studien ble det pekt på at det var den barnevernsfaglige forståelsen av hva disse idéene betyr i praksis, sakene ble bygget opp rundt – mens loven ble satt til side.

Argumentasjonen til barnevernet ble modifisert for å imøtekomme juridiske idéer om skyld og ansvar; det ble påpekt at grunnen til at hjelpetiltak ikke fungerte, skyldtes foreldre (Backe-Hansen, 2004). Det ikke lagt vekt på om det var match mellom saken og lovens ordlyd, og heller ingen evaluering av de iverksatte tiltakene. Altså manglet komparasjon og prediksjon.

2.1.2 Rettfærdiggjøring av beslutningen

Backe-Hansen (2004) har funnet at fordi utredningene i barnevernet har som hensikt å rettfærdiggjøre beslutningen om tas, gjennom en administrativ logikk, er de ikke barnevennlig. Hun påpeker at dette gjør det vanskelig å holde oppmerksomheten rettet

mot barnet. Dette kan trolig ses i sammenheng med et annet funn; som viser til at det stadig etterspørres med evidensbasert kunnskap (Backe-Hansen, 2004). Dette har medført at saksbehandlere må rettferdiggjøre beslutningene sine på måter som er i stand til å overbevise andre. Saksbehandlere blir slik ansvarliggjort for beslutningene sine.

Molander og Smeby (2013) har forsket på mekanismer for ansvarliggjøring, og sier om skjønnsmyndighet, som blant andre barnevernet besitter, at den er tuftet på tillit til vilje og evne hos den som er tildelt myndigheten, til at disse håndterer oppgavene som best de kan og på en forsvarlig måte. Ved skjønnsutøvelse vil det likevel alltid være en usikkerhet til stede; to eller flere personer kan resonnerer like logisk og gyldig, og likevel komme frem til forskjellige konklusjoner (Grimen & Molander, 2009). Fordi skjønn som resonneringsform åpner for variasjon, må uenighet påregnes selv om den er aldri så fornuftig. Skjønn byr således på muligheten til selv å bestemme hvilke informasjon som skal med i vurderingen eller utelates (Molander & Smeby, 2013), samtidig som skjønn nødvendiggjør seg selv.

Molander & Smeby (2013) sier at begreper innenfor skjønnsutøvelse hentes fra argumentasjonsteori, for eksempel 'beste vurdering'. Dette vil si at den beste vurderingen er den som har støtte av de beste argumentene. Videre påpekes det at den som er ansvarliggjort har en forpliktelse til å begrunne sin beslutning overfor de myndigheter som har tildelt saksbehandlere (ibid), for eksempel, dette ansvaret. En slik ansvarliggjøring vil begrense hvilken type informasjon som legges til grunn for argumentasjonen. Begrunnelsen må være av slik karakter at de kan vurderes av andre. Dette gjør at beslutningstakere ikke kan begrunne sin beslutning ved å vise til eksempelvis taus kunnskap, som magefølelsen.

Fordi det stilles gyldighetskrav til skjønsmessige vurderinger, kan profesjonelle yrkesutøvere – som saksbehandlere i barnevernet, inneha myndighet til å utføre skjønn overfor personer som de har skjønnsmyndighet over (Molander & Smeby, 2013) – som familier med barn. Imidlertid vil saksbehandlere, som profesjonelle yrkesutøvere - møte krav om ansvarlighet, som innebærer at de både må informere og begrunne sine vurderinger, beslutninger og handlinger. Å ha gode grunner anses som ansvarliggjøringens valuta, fordi det eksisterer en forpliktelse til begrunnelse, som øvrig myndighet har rett til å kreve. Gjennom forpliktelsen til begrunne sitt resonnement vil

skjønnsutøveren samtidig rettferdiggjøre beslutningen. Formålet med ansvarliggjøring er at aktørene som er tildelt myndighet utfører sin myndighet til det beste for personene de har myndighet over. Å stå overfor en mulighet for å måtte forklare seg, antas å bidra til at beslutningstakere vil resonnerer med dette for øyet (Molander & Smeby, 2013). Slik kan det å være ansvarlig medvirke til at normer følges, og motvirke at beslutningene skjer etter saksbehandleres eget for godtbeholdende (Backe-Hansen, 2004).

Å rettferdiggjøre beslutningen knyttes til å begrunne beslutningen overfor andre parter som har krav på innsikt i saksforholdene i den konkrete saken (Backe-Hansen, 2004). Samtidig kan rettferdiggjøring av saken, også se ut til å tjene saksbehandleres egen selvfølelse, fordi de sannsynligvis sjelden kan være helt sikker på at avgjørelsen de tok, faktisk var til det beste for barnet. Da kan vi tenke at det hjelper å ha gode begrunnelser for å beslutte akkurat slik de gjorde.

Dette ser ut til å kunne angå menneskets behov for å opprettholde en god selvfølelse (Aronson, Wilson, & Akert, 2007), noe som kan oppnås ved å attribusjon av handlingen. Ved å forklare avgjørelsen som resultat av godt resonnement, samtidig som prosedyren for en god saksbehandling er fulgt, har saksbehandlere en mulighet til å attribuere beslutningen som et forhold om pålagt prosedyre. Dermed oppnås en personlig distanse til beslutningen, som således rettferdiggjøres uten at saksbehandleren trenger å kjenne på personlige følelser rundt å stå ansvarlig for beslutninger i barnevernet – som må antas å være krevende, fordi det skal fattes avgjørelser som angår viktige anliggender om andre menneskers fremtid. Dette antyder at det hviler et stort ansvar på saksbehandlerens skuldre, og det blir viktige å vite at man har handlet riktig. Dette viser en annen – kanskje mer skjult – årsak til å jobbe fram en god begrunnelse for beslutningen man har tatt.

2.1.3 Plassering av eget arbeid

Den eksisterende forskninga som er gjort på områder relatert til barnevern, ser ut til i hovedsak å ha vært opptatt av måten beslutningen blir tatt, samt kriterier for tilbakeføring, og suksessfaktorer for at en tilbakeføring ikke ender med ny plassering. Annen relevant forskning har tatt for seg andre sider ved beslutninger i samfunnsvitenskapelig fag, som rettferdiggjøring, og skjønnsanvendelse.

For å besvare denne studiens problemstilling, velger jeg å henvende meg til feltet som tar beslutningen om å anbefale eller fraråde tilbakeføring av omsorgen til hjemmet. Jeg henvender meg derfor til saksbehandlere i barnevernet i håp om å finne ut hvilke utfordringer de møter i tilbakeføringssaker.

2.2 Teoretisk perspektiv

2.2.1 Barnevernets samfunnsoppdrag

Barnevernets hovedoppgave er å sikre at barn som lever under forhold som setter deres helse og utvikling på spill, får nødvendig hjelp og omsorg på det tidspunktet de trenger det (Barne-, 2012a). Barnevernets oppdrag er dermed å bidra til at barn og unge gis vilkår for trygg oppvekst.

Selv om omsorg for og oppdragelse av barn i utgangspunktet anses å være foreldres ansvar, kan en vanskelig livssituasjon likevel medføre at foreldre vil trenge hjelp i kortere eller lengre perioder (Barne-, 2012a). Her kan barnevernet komme inn for å bistå barn og familier slik at barn sikres gode levekår og utviklingsmuligheter.

Barneverntjenester er regulert i lov fra 17.juli 1992 nr.100, og angir barnevernsmyndighetenes ansvar og arbeidsoppgaver (Barne-, 2012a). Det overordnede ansvaret ligger hos staten ved Barne- og likestillings- og inkluderingsdepartementet. Den kommunale barneverntjenesten og Barne-, ungdoms- og familieetaten, Bufetat, har likevel forvaltningsansvaret.

De viktigste oppgavene som påhviler barnevernets er å ta hånd om de mest utsatte barna (Barne-, 2012a), ved å gi beskyttelse mot omsorgssvikt, og forhindre at barn på andre måter utsettes for fysisk eller psykisk overlast. Videre ligger det til barnevernets oppdrag å sette inn hjelpetiltak i familien, når forholdene i hjemmet ikke er tilstrekkelig gode. Slik tiltak kan ha form av råd og veiledning, støttekontakt, barnehageplass og avlastningstiltak. For de fleste barna gjelder det at de skal flytte hjem til sine foreldre (Bunkholdt & Sandbæk, 2008), er det viktig at barnevernet følger lovens påbud, der barnevernet pålegges å gi foreldre tilbud om veiledning og oppfølging, kort tid etter omsorgsovertakelsen av deres barn. Det vil være ulike behov; der noen kan ha behov for enkle samtaler, vil andre trenge hjelp i forhold til problematikk knyttet til rus eller psykiatri. Kan hende skal oppfølgingsansvaret gjelde under hele plasseringen, fordi

ønsket om og forståelsen av behovet for hjelp kan komme etter hvert. Dette selv om foreldre ikke er mottakelig for noen form for hjelp i tida etter at de ble fratatt omsorgen for sine barn.

Dersom hjelpetiltak i hjemmet ikke gir tilstrekkelig forbedring av situasjonen, og barnets behov fortsatt ikke ivaretas god nok, vil barnet kunne plasseres utenfor hjemmet for kortere eller lengre tid (Barne-, 2012a), og med eller uten foreldres samtykke. Plassering utenfor hjemmet uten foreldres samtykke vil kreve at plasseringen vedtas i fylkesnemnda, etter forslag fra kommunen. Omtrent to tredjedeler av plasseringene utenfor hjemmet, ender med omsorgsovertakelse.

Omsorgsovertakelse blir regnes som en betydelig inngripen i barnets og familiens liv, og kan bare vedtas dersom barnet befinner seg i en situasjon som gjør en omsorgsovertakelse nødvendig (Barne-, 2012b). Betingelsene for omsorgsovertakelse er strenge, ulike hjelpetiltak skal være prøvd ut før omsorgsovertakelse finner sted. En omsorgsovertakelse skal i utgangspunktet være midlertidig. Barnet skal tilbakeføres når hjemmeforholdene er adekvate. I tillegg kreves det til dels sterke bevis for at omsorgen er av en slik art at omsorgsovertakelse faktisk er nødvendig.

2.2.2 Omsorgssviktens forskjellig uttrykk

Omsorgssvikt kan forekomme både i ulike former og ulike grader (Barne, 2012). Det snakkes gjerne om fysisk og psykisk omsorgssvikt, som enten er passiv eller aktiv. Passiv fysisk omsorgssvikt handler om at barns fysiske behov ikke ivaretas. Dette kan for eksempel være at foreldre ikke sørger for mat til barnet, eller klær tilpasset værmessige forhold. Vanskjøtsel er en annen betegnelse for passiv psykisk omsorgssvikt. Passiv psykisk omsorgssvikt omfatter barn som blir understimulert, utsatt for neglisjering, ikke møtt med forståelse, eller lignende, slik at barnets utvikling hemmes (ibid). Aktiv fysisk omsorgssvikt innebærer at barnet blir utsatt for vold som slag, burning og utsulting, mens aktiv psykisk omsorgssvikt handler om foreldre som med hensikt utsetter barnet for eksempelvis trusler, nedvurdering eller latterliggjøring. I tillegg kommer seksuelle overgrep.

Skillet mellom de ulike formene vil trolig være utydelige. For eksempel vil barn som utsettes for aktiv fysisk omsorgssvikt, som vold, også berøres psykisk. Seksuelle overgrep vil også angå både det fysiske og psykiske mishandling eller omsorgssvikt.

Omsorgssvikten vil utøves i ulike grader. Noen barn utsettes regelmessig for alvorlig omsorgssvikt, mens andre enten opplever sporadisk omsorgssvikt – kanskje i form av at kjøleskapet står tomt i perioder.

2.2.3 Psykisk helse

WHO definerer psykisk helse som «en tilstand av velvære der individet realiserer sine muligheter, kan håndtere livets normale stress, kan arbeide på en fruktbar og produktiv måte og har mulighet til å bidra for samfunnet.» (WHO) [sitat hviteorn.no/fakta-om-psykisk-helse/](http://hviteorn.no/fakta-om-psykisk-helse/) [lesedato 21.04.2015].

En annen tenkemåte er å forestille seg helse langs et kontinuum kan helse spenne fra meget god helse til svært dårlig helse (Bøe & Thomassen, 2007). Slik vil alle mennesker befinne seg et eller annet sted på dette kontinuumet gjennom hele livet. I forlengelsen av dette kan en si at alle har en psykisk helse, som i løpet av livet vil bevege seg langs spekteret mellom god og dårlig helse.

Lorem (2006) gir oss gjennom begrepet bortfall av helse, et helseperspektiv som muliggjør en aksept for at både store og små plager, kan påvirke livsutfoldelsen til mennesket. Når sykdom tenkes som et forhold som kan gjøre helsa til et problem, eller som grader av bortfall av helse, blir det naturlig å se til hvordan selve livsutfoldelsen berøres.

Helse må forstås som forbundet med livsverden, handling og den generelle livsutfoldelsen (Lorem, 2006). Dette innebærer mestring av hverdagslige oppgaver, og til intensjonalitet og evne til å mestre normale livsbetingelser som vi til enhver tid står over. Når funksjonen er nedsatt i en slik grad at dette ikke overkommes på egenhånd, kan dette betraktes som sykdom eller lidelse. Videre kan helse forstås som et forhold knyttet til et aspekt ved menneskets opplevelse og erfaringer, der det er den subjektive opplevelsen av egen tilstand som vektlegges – så vel psykisk som fysisk (ibid). Dette knyttes til livskvalitet, og helse vurderes i forhold til graden av funksjon, handling og yteevne – eller overskudd.

Slik kan helse forstås som den minste forutsetningen for å opprettholde livet, men ikke i seg selv forbindes til fravær av sykdom og grad av overskudd (Lorem, 2006). Helse er både tilstede, samtidig som den er berøvet ved bortfallet av helse. Dette peker på at selve livsutfoldelsen berøres når vi belemres med sykdom og lidelser. Dette kan inntreffe så vel når vi plages av dysfunksjon og patologiske prosesser som inngår i klassifiseringen av mentale lidelser – som når plagen er av ren fysisk karakter (ibid).

2.2.4 Psykisk helse hos barn og unge som er plassert på barnevernsinstitusjoner

En forskningsrapport fra NTNU(2015) viser at 76% av alle barn og unge, som bor på barnevernsinstitusjon har psykiatriske diagnoser som omfatter funksjonsnedsettelse. Stadig flere barn plasseres utenfor hjemmet, og i slutten av året 2013 utgjorde dette 14500 barn (Barnevernet, 2014). Disse barna var blitt hentet ut i fra en omsorgssituasjon som barnevernet har funnet å ikke være tilfredsstillende, og mange av barna plasseres på barnevernsinstitusjoner.

De psykiatriske diagnosene i forskningsrapporten til NTNU (2015) var så alvorlig at det var behov for behandling. Det påpekes en bekymringsfull høy sammenheng mellom adferdsforstyrrelser og psykiatriske lidelser. Barna oppgir videre å ha dårlige livskvalitet og dårligere helse, enn befolkningen for øvrig. Dette gjelder til tross for at barna generelt oppgir god trivsel på institusjonen der de bor (NTNU, 2015). Rapporten gjør ingen skille mellom fysisk og psykisk helse.

Akutte og utilsiktede flyttinger ble forbundet med økt risiko for en negativ helsemessig utvikling (NTNU, 2015). Flyttinger kan oppleves som svik eller avvising, og dermed bli en ytterligere belastning. Videre påpekes det at på grunn av usikre årsakssammenhenger mellom flyttinger og fungering, i sterkere grad bør fokuserer på barnas relasjoner og familietilhørighet. Det påpekes videre at barnevernsinstitusjoner mangler forutsetning for å ivareta oppgaver som tilhører psykisk helsevern (Ibid). Det advares mot at ansvarlige myndigheter organiserer seg bort fra problemet med psykiske vansker hos institusjonsplasserte barn, fordi psykiske lidelser i ungdomsårene øker sannsynligheten for svak fungering senere i livet.

2.2.5 Foreldres betydning for barnets psykiske helse

Bowlby (1988) påpekte at de små barna knytter seg til sine nærmeste omsorgspersoner uavhengig av kvaliteten på tilknytningen. Bunkholdt (2000) sier at i begrepet utrygg tilknytning ligger blant annet en engstelse for å bli forlatt, slik at barnet ikke tør stole på omsorgspersonen. Dette ser paradoksalt nok ut til å kunne medføre at barn med utrygg tilknytning er mer avhengig av sine foreldre, enn barn med trygg tilknytning (ibid). De utrygge barna vil således være ekstra sårbare i tilfelle brudd med foreldre, selv om omsorgen disse foreldre yter kanskje ikke er tilfredsstillende.

I en studie fremkommer det at barn som opplever brudd i sine primære tilknytningsforhold, vil opptre defensivt i samspill med sine nye omgivelser (Dozier et al., 2002). Å miste sine omsorgsgivere kan oppleves smertefullt for barnet, og også hemme barnets utvikling (Goldstein, Freud, & Solnit, 1980). Barnet vil i tillegg til sorg og savn av foreldre, også kunne oppleve sorg over å miste det livet det levde frem til bruddet (Bunkholdt, 1999).

Også i studier av samlivsbrudd finnes indikasjoner på emosjonelle vansker hos barn som opplever bruddet i sine tidlige barneår (Størksen, 2009). Studien peker på en mulig sammenheng ved at bruddene berører tilknytning og separasjon, som anses som særlig viktig for barn opptil 12 års alderen, slik at disse i større grad kan påvirkes emosjonelt, og også endre atferd. Det pekes også på at jo yngre barna er, dess mindre mulighet har de til både å forstå og å uttrykke følelser og opplevelser knyttet til et samlivsbrudd. Barna av skilte foreldre fortsetter vanligvis å leve sammen med en av foreldre, men kan altså likevel oppleve brudd som vanskelig. Dette gir en indikasjon på hvordan brudd kan oppleves for de barna som blir atskilt fra begge foreldre.

En studie fra 2002 viser at selv om et barn opplever misbruk eller neglisjering fra sine foreldre, vil et brudd med foreldre likevel kunne føre til at forståelsen barnet har av seg selv og andre, hindres i optimal utvikling (Dozier et al., 2002). Dette kan igjen føre til at opplevelsen dette barnet har av seg selv og andre, blir enda mer skjør og negativ. Slike forhold har man funnet hos fosterbarn som viser en negativ holdning til venner, for eksempel når de mistolker andres uhell til å være en intendert handling. En slik måte å attribuere på, har betydning for barnets atferd, fordi negative attribusjoner ofte fører til at barna beskrives som aggressive av venner og lærere, noe som igjen bidrar til at

barnet former et negativt selvbilde. Å komme inn i en slik uheldig runddans, kan trolig være starten på en spiral der utviklingen går i negativ retning. Dette blir betydningsfullt fordi individets selvbilde og opplevelsen av hvem en er, medvirker sterkt til ens identitet (Bunkholdt,1990). Dette ser ut til å kunne påvirke barnets psykiske helse både på kort og lang sikt. Forskning har påvist at det å tas ut av hjemmet, i seg selv er en traumatisk hendelse (Finkelhor et al., 2012), slik at et brudd med foreldre alltid vil være en risikofaktor for senere plager.

3. VITENSKAPSTEORETISK PERSPEKTIV

Når jeg skal undersøke studiens problemstilling velger jeg fenomenologisk tilnærming. Fenomenologi kjennetegnes ved sitt søkelys på hvordan fenomener og situasjoner oppleves for enkeltindividet (Tjora, 2012). Når jeg skal gjennomføre dybdeintervju, så er det informantenes opplevelser av situasjoner, som jeg ønsker å få vite noe om.

Fenomenologiens oppmerksomhet fokuseres mot subjektets erfaring av verden, og utelukker at en oppfatning verden kan forekomme uavhengig av subjektet (Thornquist, 2003). Hovedfokuset i fenomenologi er fenomenene som trer frem og måten de fremtrer på for subjektet. Det er dette som gir mening til individet som eier erfaringen (Polit, 2012). For å studere utfordringer som saksbehandlere i barnevernet står overfor i tilbakeføringssaker, fremstår fenomenologisk tilnærming derfor som hensiktsmessig.

I fenomenologi benevnes den verden som vi til daglig befinner oss i, som livsverden (Thornquist, 2003). Umiddelbar fortrolighet og erfaring med egen livsverden, gjør livsverden til menneskets primære erkjennelsesform. Dermed utgjør livsverden forutsetningen for all kunnskap og vitenskap, og følgelig er det i menneskets høyst private livsverden meningene til dets erfaringer, lagres.

Uavhengig av forskningsmetode er det uansett ikke mulig å ha direkte tilgang til forståelse av andres erfaringer (Gadamer & Holm-Hansen, 2010). Derfor blir det nødvendig å ty til tolkning. Til grunn for tolkning legges ens egen livsverden, og dermed den forståelsen vi allerede besitter, altså forforståelse. Eget erfaringsgrunnlag danner utgangspunktet for forståelse av den andres erfaring.

Den hermeneutiske sirkelen (Gadamer, 2010), fremholder hvordan egne erfaringer har betydning for hvordan vi tolker og forstår senere hendelser. Forankret til verden med

sine egne erfaringer, søker mennesket å fatte utover disse egne erfaringene – altså utvide forståelsen med bakgrunn av eksisterende forståelse. Dermed blir den fenomenologiske tilnærmingen til forståelse av andres erfaringer, av hermeneutisk karakter, fordi forståelse krever tolkning. Mennesket må skape og tilegne seg mening i møtet med andres fortelling, for å få en forståelse av deres budskap (Svenaesus, 2000). Gjennom anvendelse av hermeneutisk fenomenologi inviteres forskeren til å tolke den andres erfaring. Det blir dermed opp til forskeren å gripe tak i nettopp meningene i erfaringene som informantene forteller om. At det likevel finnes en tilgang til forståelse av andre menneskers erfaringer, muliggjøres likevel av at menneskene besitter en felles erfaring av det å være menneske (ibid). Dette kan forstås som grunnlaget for å kunne utveksle sine erfaringer med hverandre, og dermed til en viss grad kunne skape seg en oppfatning av den andres fortelling. Denne muligheten ser ut til være konsekvensen av at når virkeligheten erkjennes i møte mellom mennesker, at virkelighetens konstitueres (Jensen, 2011). Gjennom samtale og samspill med hverandre er mennesket deltakere i meningsutvekslingen som finner sted, og konstruerer en virkelighetsoppfatning.

I fenomenologi kjennetegnes bevisstheten av intensjonalitet, i den forstand at bevisstheten aldri går tom, den alltid er rettet mot noe (Thornquist, 2003). Med andre ord er bevisstheten alltid bevisst noe. Når bevissthet er intensjonalitet, betyr det at den til enhver tid ikke bare er bevisst noe, men at den også er meningsfortolkende (Nortvedt, 2004). Dette medfører også en nødvendighet at jeg som forsker er bevisst min egen intensjonalitet under arbeidet med studiet, fordi det vil være i det feltet som min intensjonalitet er rettet mot at jeg finner meninger. Det er altså intensjonaliteten som gir hendelser mening (ibid).

4. METODE

4.1 Metodisk tilnærming

Den kvalitative studiens mål er å få frem kunnskap som inngår i informantens livsverden (Malterud, 2011). Kvalitativ forskning preges av å være følsom for konteksten den foregår i (Tjora, 2012). Den fysiske nærheten mellom forsker og informant kan både betraktes som spennende og gi gode muligheter til en bred

datainnsamling. Det er et mål at datainnsamlingen skal skaffe til veie mest mulig relevant og pålitelig informasjon om temaet som det er interessant å forske på.

Et kjennetegn ved det kvalitative intervjuet er dets deskriptive form, som har den hensikt å få frem så fylldige beskrivelser som mulig (Malterud, 2011). Det er et mål for forskeren å fange konturene av informantens opplevelser, slik at det blir mulig å fange en forståelse av opplevelsen som informanten forsøker å gjengi. Når Malterud (2011) viser til idealer for det kvalitative forskningsintervjuet, er det med utgangspunkt i et fenomenologisk perspektiv. Dette perspektivet ser ut til å harmonere med konstruktivismen.

Konstruktivismen som filosofi har som grunntanke at vi erverver vår oppfatning av verden ved å konstruere den selv (Jensen, 2011). Det er således ikke mulig å innta en nøytral og objektiv posisjon. En konsekvens av dette er at mennesket ikke er i stand til å foreta objektive observasjoner av omgivelsene, fordi mennesket både konstruerer sin forståelse av den observerte verden og tolker observasjonen av den automatisk (ibid). Erfaringene blir meningsfulle i den konteksten hendelsen finner sted (Polit, 2012). Dette peker mot en oppfatning i konstruktivismen om at forståelse ikke er statisk, men avhenger tolkning, og dermed innebærer en hermeneutisk tilnærming. Det handler om dynamikken, helhetene og de individuelle aspektene av menneskets liv (ibid). Forskeren prøver å fange disse aspektene i sin helhet, innenfor den konteksten der de ble erfart.

Dermed forsøker konstruktivismen å forstå menneskelig erfaring slik de er levd. Dette gjøres vanligvis ved at man samler og analyserer kvalitativ materiale som er narrativ og subjektiv (Polit, 2012). I dette ligger en mulighet til å få opplysninger om informantens egne erfaringer, slik informanten selv formidler dem (Malterud, 2011). Det er vital kunnskap slik den fremstår for individet som eier erfaringene som er opphav til nettopp denne kunnskapen, som er i søkelyset for forskeren. En slik tilnærming fordrer at forskeren er lojal mot informantens versjon, og har fokus på å forsøke å forstå utover sine egne erfaringer og forforståelser.

4.2 Det kvalitative forskningsintervju

Denne studiens primære mål er å utforske utfordringer som saksbehandlere møter når de skal gjøre beslutninger i tilbakeføringsaker. Det fremsto derfor som hensiktsmessig å

skaffe seg tilgang til deltakerens egen beskrivelse av erfaringer som de har fra slike situasjoner, fordi nettopp deltakernes egne gjengivelser om sine erfaringer, er hensikten med det kvalitative forskningsintervju (Dalland, 2012). Empirisk data til denne studien innhentes således ved anvendelse av kvalitative intervju.

Informantens livsverden blir sentralt, fordi det er i menneskets individuelle livsverden meninger dannes (Dalland, 2012). Det kvalitative intervjuets formål er å tolke meningen i sentrale temaer som informanten redegjør for (Bunkholdt & Sandbæk, 2008). Gjennom fortellingen og måten det fortelles på, blir det om å gjøre å registrere data og tolke meningen. Det er altså kvalitativ kunnskap som etterspørres, overlevert i et dagligdags språk.

I det kvalitative forskningen er ikke hensikten å kvantifisere (Bunkholdt & Sandbæk, 2008), men derimot å invitere informanten til å gi åpne og nyanserte beskrivelser av ulike sider av bestemte områder i sin livsverden, gjennom deskriptive overleveringer. Det er altså viktig å ha fokus på bestemte temaer; men likevel ikke så stramt strukturert at det ikke blir rom for spontane ytringer (ibid). For stram struktur kan hindre verdifulle beskrivelser å komme til uttrykk, så det kan lønne seg å møte nye og overraskende fenomener med åpenhet - ikke med ferdigoppsatte kategorier og tolknings skjema. Det er likevel viktig å se til at samtalene kan relateres til temaet som skal utforskes.

Dermed ser det ut til at dybdeintervju vil være metoden som er best egnet i arbeidet med å besvare problemstillingen, fordi det er menneskers erfaringer, meninger og holdninger som er av interesse. Ved bruk av dybdeintervju er hovedmålet å tilrettelegge for en samtale som setter søkelyset på noen få spesifikke temaer, som så ønskes belyst (Tjora, 2012). Forskeren har derfor på forhånd bestemt temaene. Dybdeintervjuet gir anledning til å invitere informanten til å dele sine opplevelser med forskeren, altså beskrive fenomenene slik de fremstår for dem på det individuelle planet. Den kunnskapen som her fremkommer, er et resultat av interaksjonen mellom informant og intervjuer (Bunkholdt & Sandbæk, 2008).

4.3 Datainnsamling

4.3.1 Utvalg

Med utgangspunkt i problemstillingen, ble det viktig å komme i kontakt med personer som kunne gi informasjon om utfordringer som saksbehandlere i barnevernet står overfor når de skal ta beslutninger i tilbakeføringsaker. Det framsto som rimelig klart at det mest hensiktsmessige måtte være å innhente informasjon direkte fra kilden, som nettopp var saksbehandlere i barnevernet. Dette medførte at kravet til systematisk utvelgelse av data ikke kunne gjennomføres. Dette kravet innebærer at bestemte regler følges for å motvirke at utvelgelse av data foregår på en slik måte at resultatene kan bli påvirket (Dalland, 2012). Når det er nødvendig å henvende seg til en bestemt gruppe personer, som det er sannsynlig innehar etterspurt informasjon, kalles utvelgelsen et strategisk utvalg. Det er tydelig at randomisert kontrollert utvelgelse, RCT, ville vært vanskelig å få til for denne studien. På den andre siden anses ikke denne typen utvelgelse som den beste fremgangsmåten for utvelgelse av informanter til kvalitative intervjuer (Polit, 2012), fordi det som etterspørres er kunnskapsrike og reflekterende informanter som er villig til å delta i en lengre samtale med forskeren.

Informantene som deltar i intervjustudier fremstår først og fremst som representanter for egne erfaringer og meninger. Samtidig representerer de også i noen grad barnevernet. Dette fremstår imidlertid som en upålitelig representasjon, fordi erfaringene knyttes til det individuelle informantene, og slett ikke belyser andre erfaringer. I kvalitative intervjustudier er ikke informantene innhentet for å representere en populasjon, slik tilfellet er i kvantitative surveyundersøkelser (Tjora, 2012).

Utover å rekruttere informanter fra en bestemt yrkesgruppe, ble det i tillegg nødvendig med ytterligere spesifisering av kravet til informantene, fordi det ikke var saksbehandlernes generelle opplevelse av sine yrkeserfaringer som var av interesse. Når det var utfordringer rundt å ta beslutninger i tilbakeføringsaker, som skulle utforskes, fremstår det klart at informantene måtte ha erfaring fra beslutninger i tilbakeføringsaker.

For denne studien virket det hensiktsmessig med flest mulig informanter, ut fra tanken om at dess flere intervju, jo tydeligere ville utfordringene til saksbehandlere i

barnevernet, fremstå. Imidlertid var det nødvendig å ta hensyn til hva som ville være overkommelig i den tida som var til rådighet. Dermed begrenset det seg til et ønske om fem informanter. Det endte likevel med bare to informanter.

I kvalitative studier er det en hovedregel at det velges informanter som kan gi en reflektert redegjørelse for temaet som skal utforskes (Tjora, 2012). Det var derfor viktig at informantene hadde noen års arbeidserfaring i barnevernet. Det er noe med å ha hatt anledning til å opparbeide seg erfaring nok til å ha et refleksjonsgrunnlag, slik at den informasjonen informanten kan gi, er tuftet på et bredt grunnlag. Dermed ble det lagt til et krav om at informanten måtte ha fem års arbeidserfaring fra barnevernet. Begge informantene oppfylte kriteriet.

Det ble ikke satt krav til alder eller kjønn, men informantene var begge i aldersgruppen 40-50 år. Barnevernkontorene er typisk et kvinnedominert område, slik at det av hensyn til informantens identitet – fordi det bare er to personer - ikke er ønskelig å si noe om kjønnsfordeling. Dette av hensyn til ivaretagelse av informantens anonymitet. Anonymisering benyttes for å unngå at deltakere og institusjonen som de representerer, ikke skal kunne gjenkjennes (Tjora, 2012).

Det var ønskelig at informantene skulle rekrutteres fra barnevernkontor i Nord-Norge, slik at reiseavstanden skulle fremstå som overkommelig – noe de også ble. I tillegg valgte jeg å ikke forspørre i min egen kommune, ut fra en tanke om å sikre at klientene i barnevernet ikke skulle bli avslørt – for eksempel ved at jeg gjennom noe personlig kjennskap til familier skulle gjennomskue informantens fortelling, selv om identitet ikke nevnes, og dermed erverve meg taushetsbelagt kunnskap om klienter. Dette ville være uheldig, fordi ansatte i barnevernet er underlagt strenge krav til taushetsplikt.

Jeg valgte criterion sampling for å plukke ut informanter til studien (Polit & Beck, 2012b). Criterion sampling er en strategisk fremgangsmåte for utvelgelse. I denne studien kan dataene som jeg etterspør knyttes til en spesifikk situasjon og til bare en bestemt gruppe fagpersoner. Inklusjonskriterier blir dermed: 1) informantene må være saksbehandlere i barnevernet, 2) informantene må ha erfaring fra å ta beslutninger i spørsmål om tilbakeføring av barn til deres familier, og 3) informantene må ha minst fem års arbeidserfaring fra barnevernet.

4.3.2 Rekruttering

Rekrutteringsprosessen startet med et mål om å få i stand avtaler om til sammen fem intervjuer. Jeg begynte med å ringe til fem barnevernkontor beliggende i Nord-Norge. Begrunnelsen for å ringe var et håp om å få umiddelbare svar på om de i det hele tatt var interessert i å delta. Intensjonen med ringerunden var å forespørre lederen på barnevernkontorene om deltakere til studiet. Telefonsamtalene resulterte i at jeg mailet en forespørsel om å stille med deltaker til studien, til lederen ved disse kontorene. Forespørselens tittel var «Forespørsel til dette barnevernkontoret med invitasjon om å delta i et forskningsprosjekt om tilbakeføring av omsorgen for barn som er plassert utenfor hjemmet» (vedlegg 3). Henvendelsene medførte imidlertid ikke annet enn at jeg ble informert om saksbehandlerne ved de ulike kontorene var for travelt opptatte til å kunne delta, eller så hadde de ikke erfaring fra tilbakeføringssaker.

Da det nå hadde vist seg at det ikke var tid å spare på å ringe, valgte jeg derfor å sende forespørsler via mail til barnevernstjenestene i de resterende kommunene i fylket, i tillegg til at jeg innlemmet et par kommuner i nabofylkene. Det medførte ny ventetid, som heller ikke resulterte i at jeg fikk noen deltakere. Begrunnelsen over hele linja var stort tidspress på saksbehandlerne, eller at de ikke hadde erfaring med tilbakeføring av omsorg til foreldrene.

Jeg forsto at det ble nødvendig å handle alternativt for å få tak i informanter, og tok dermed direkte kontakt med saksbehandlere som jeg hadde kjennskap til, og som hadde kjennskap til meg. For å utøve minst mulig press om å delta, all den tid deltakelse skal være frivillig, valgte jeg å gjøre første henvendelse via sms (vedlegg 4), i stedet for å ringe opp. Etter å ha mottatt positive svar, mailet jeg nærmere informasjon med brevet «Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt» (vedlegg 5). Likevel resulterte dette bare i to avtaler. De som avslo deltakelse, begrunnet dette med at de ikke hadde erfaring fra tilbakeføringssaker.

Status var dermed at jeg hadde to avtaler om intervjuer med inn i januar måned. En ny runde med oppringninger til barnevernkontor, medførte ikke annet enn nye nedslående resultater, med lignende begrunnelser som tidligere; enten var tidspresset for stort tidspress, eller de hadde ikke erfaringer fra tilbakeføringssaker. Vi var nå i

begynnelsen av februar måned, og det var på tide å avslutte rekrutteringen. Jeg endte opp med bare to intervjuer til prosjektet.

4.3.3 Forberedelser til intervju

Intervjuene skulle omhandle saksbehandlerens erfaringer når de skal ta beslutninger i spørsmål om tilbakeføring av barn – noe som forhåpentligvis ville belyse problemstillingens spørsmål om hvilke utfordringer saksbehandlere i barnevernet står overfor ved beslutningstaking i slike saker. Av stor interesse var å få tilgang til informantens erfaringer, og å generere refleksjon hos informanten er et mål med intervju (Tjora, 2012), - ikke minst for dybdeintervju som jeg skulle gjennomføre.

Intervjuene var å betrakte som intervjuerstyrt, asymmetrisk interaksjon mellom forsker og informant, fordi rollene man inntar gir ulike føringer for forløpet av intervjuet. Asymmetrien gir anledning til at forskeren ber informanten utdype sine tanker og erfaringer, ved at de konkretiserer og gir eksempler – en slik invitasjon til utdyping, vil i dagligdags samtale kunne oppleves som uhøflig. I intervjusammenheng vil informanten derimot kunne ha forventninger om å bli ledet igjennom intervjuet, ved at forskeren spør om det som er av interesse.

Det ble viktig å tilrettelegge for at informantene kom til å snakke om deres opplevelse fra slike saker, og refleksjoner som de gjorde rundt disse opplevelsene. Jeg ville derfor ikke stille så mange spørsmål, men heller lytte til informantens fortellinger om sine erfaringer fra beslutningstaking. Derfor var utgangspunktet å stille hovedspørsmålet i intervjuguiden (vedlegg 6, for intervjuguiden), som var: «Kan du fortelle om en situasjon der du syntes det var utfordrende å komme frem til en beslutning, og som endte med fraråding av hjemflytting?». Ut fra besvarelsen ville jeg deretter stille oppfølgingsspørsmål, for å utdype informasjonen som ville bli meg til del. Imidlertid var det noen temaer der jeg var spesielt interessert i informantens erfaringer. Dermed ble disse notert som underspørsmål som skulle stilles dersom informanten ikke selv kom inn på temaet. Under hvert av disse underspørsmålene ble det notert oppfølgingsspørsmål, for å lette spørringen, samt for å forhindre at et plutselig hjerneteppe skulle medføre dårlig oppfølging av interessante utsagn fra informanten.

Hovedspørsmålet ble utarbeidet med utgangspunkt i problemstillingen.

Underspørsmålene var knyttet til forhold som jeg i litteraturgjennomgangen lærte hadde sammenheng med hvorvidt en tilbakeføring statistisk sett ville bli vellykket eller ei (Sandberg, 2003). Litteraturen dette bygget på var en doktoravhandling der hovedfokus var på tilbakeføringsaker som var avgjort i domstol.

I forkant av å gå inn i forskerrollen, var jeg opptatt av betydningen av å fremstå så nøytral som mulig. Konstruktivismen viser hvordan en interaksjon mellom informant og forsker ikke er til å unngå (Polit, 2012). Likevel ble det viktig å være bevisst egen fremtoning under intervjuene, og spesielt måten jeg ville møte fortellingene med.

4.3.4 Gjennomføring av intervju

Jeg skulle gjennomføre dybdeintervju som metode for datainnsamling, og hadde allerede i informasjonsskrivet gitt uttrykk for at jeg ville møte informantene der det passet best for dem. Planen var å booke et egnet møterom, men det endte med at jeg ble invitert til å møte informantene på deres arbeidsplass.

Det var også planen å beskue rommet på forhånd, for å planlegge en hensiktsmessig plassering av ikke bare informant og intervjuer - meg selv, men også av lydopptaker. Jeg ville også prøve lydopptakeren i rommet, med tanke på akustikk og rekkevidde. Av hensyn til informantenes hektiske hverdag, ville jeg ikke be om tilgang til rommet – som jeg antok ville være deres kontor – i forkant av intervjuet. Dermed fikk jeg ikke forberedt meg som planlagt. Det ble i stedet til at jeg ankom intervjurommet sammen med informanten. Det viste seg likevel å være uproblematisk; stoler og bord var plassert slik at jeg og informanten kunne sitte på vår kant av bordet. Dermed var det selvsagt at lydopptaker og mobiltelefonen, som jeg brukte som back up, ble plassert i mellom oss på bordet.

Etter en kort stund med løs prat, startet jeg lydopptakere, og samtalen dreide over på innledende spørsmål. Før jeg stilte hovedspørsmålet inviterte jeg til at informantene til å snakke mest mulig fritt, for å motvirke styrt samtale i å hindre betydningsfulle erfaringer i å komme til uttrykk. Det er da også gjerne den frie, uformelle samtalen som er dybdeintervjuets ideal (Tjora, 2012).

Litteraturen foreslår en sensibel inntoning i møtet med den andre (Nortvedt & Grimen, 2004). Det er mottagelighet for og følsom forståelse for andres subjektive situasjon, står i høysetet for sensibilitet som fenomen. I dette ligger en invitasjon til å møte den andre med fordomsfri åpenhet, med respekt for den andres ytringer og uttrykk, og med vennlighet – slik at den andre kjenner tillit. Dette ser ut til å være i tråd med Løgstrups tanke om spontane livsytringer (Sviland, Råheim, & Martinsen, 2010), der han snakker om det å vise vennlighet som et uttrykk for vilje til å ta imot den andres tanker og følelser. I begrepet ligger også en påstand om en umiddelbar gjenkjennelse av tillit, medfølelse og barmhjertighet – noe som gir en instinktiv oppfatning av om personen er til å stole på. Dersom tilliten mangler hos informanten, vil dette trolig kunne bidra til motvilje mot å dele sine erfaringer. En sensibel innstilling ser dermed ut til å kunne være avgjørende for at forskeren skal kunne nyttiggjøre seg en tilgang til andre menneskers erfaringer, som den som forskeren søker å ha til informantens erfaringer.

Det ble viktig med bevissthet rundt min egen fremtoning, slik at jeg igjennom hele intervjuet skulle vise meg som vennlig, uten fordommer – i ordets dagligdagse betydning, men med en sensibel imøtekommenhet. Videre passet jeg på å bremse tempoet på spørsmålstillingen, for å gi informanten tid til å tenke, fortelle, og tenke litt til og kanskje tilføye. Dette handler om å tåle taushet, som fremstår som en nyttig kunst å beherske for intervjuere. For øvrig snakket begge informantene godt, og forklarte grundig sine synspunkt. De avsluttet beretningene sine gjennom å ordlegge seg slik at det ikke var tvil om at de var kommet til et punkt, der de ikke hadde mer å fortelle om den aktuelle erfaringen. Det ble så opp til meg å eventuelt følge opp med spørsmål for nærmere utdyping.

På forhånd hadde jeg ikke gjort meg opp noen klare forventninger til hva informantene ville fortelle, men når jeg nå ble overrasket over perspektivet til den første informant, ble det tydelig at ubevisst hadde jeg hatt en forforståelse til hvilke temaer utfordringene deres ville kretse rundt. Jeg forventet nok at informantenes fokus kom til å dreie seg om forhold knyttet til hjemmet.

Under begge intervjuene viste det seg at temaene som jeg mente det var viktig å utforske, og dermed hadde nedfelt i intervjuguiden, ikke var sammenfallende med aspektene som informantene ønsket å vektlegge. De redegjorde greit nok for de temaene

som jeg hadde forberedt, men hadde altså andre ting de var mer opptatt av å formidle sine meninger om.

Informantene fremviste svært ulike perspektiv på utfordringene, slik at til tross for at jeg bare gjennomførte to intervju på omtrent nitti minutter hver, fikk jeg et bredt spekter av data.

Under intervjuene opplevde jeg at det ble noe krevende å velge det mest passende oppfølgingsspørsmålet som respons på informantens redegjørelse. Spesielt under det første intervjuet der perspektivet til informanten fremsto som vesentlig annerledes enn det jeg hadde vært forberedt på, selv om jeg hadde oppfølgingsspørsmålene liggende oppslått foran meg. Dette har trolig sammenheng med at spørsmålene ble utilstrekkelige for temaene som ble belyst. Under det andre intervjuet var det enklere å stille oppfølgingsspørsmål, noe som trolig henger sammen med at mine ferdig formulerte spørsmål fremsto som anvendbare.

Etterpå forsto jeg også at jeg trolig var litt stresset i intervjusituasjonen som var uvanlig for meg - spesielt under det første intervjuet, slik at det sannsynligvis medvirket til at oppfølgingsspørsmålene ikke ble optimale.

Tross dette var jeg rimelig fornøyd med informasjonen som ble gitt meg, og som altså utgjorde datamateriale med større bredde, enn jeg kunne ha forventet – ut fra tanken om at informantene kom til å snakke utelukkende om forhold knyttet til hjemmet.

Dermed konkluderer jeg med at enten var redegjørelsene fra informanten tilstrekkelig uttømmende, eller så ville jeg uansett ikke vært i stand til å stille bedre spørsmål for ytterligere utforskning.

4.3.5 Avklaring av egen forforståelse

Tolkning er en usikker virksomhet. Det er sjelden den lar seg teste intersubjektivt. Det å teste intersubjektivt forutsetter at det finnes en metode med regler som kan avgjøre hva som er sant eller sannsynlig (Dalland, 2012). I kvantitative forskningsprosjekter er det et ideelt mål om at forskeren ikke påvirker resultat gjennom egne vurderinger og sin forforståelse og at resultatet er reproducerbar (Polit & Beck, 2012). I kvalitative studier, som dette prosjektet, ved bruk av intervju, vil ikke resultatene kunne reproduceres fordi intervjusituasjonen ikke kan gjenskapes nøyaktig lik gjentatte ganger. Dette kan ses i lys

av at hver forsker og hver informant har med seg sitt levde liv inn intervjusituasjonen, og hvert menneskes levde liv er unikt. Dette medfører at vi møtes med hvert vårt utgangspunkt, som danner bakteppet for variasjoner av forforståelser.

Gadamers (2010) begrep den hermeneutiske sirkel, belyser tolkningsprosesser, og sier noe om at meningsfulle fenomener må tolkes for å kunne forstås. I fenomenologi er det tanker, følelser og atferd hos mennesket vi ønsker å forstå, gjennom å begripe dets erfaringer (Dalland, 2012). Inn i denne tolkningsprosessen bringer vi vår kunnskap, våre verdier, og danner ny mening i lys av dette. Vi setter sammen deler av eksisterende forståelse slik at disse til sammen utgjør en ny helhet – som gir ny forståelse som igjen danner grunnlag for ny forforståelse – som det er umulig å kvitte seg med.

Det er imidlertid både mulig og nødvendig å være seg bevisst sin egen forforståelse når vi skal forske kvalitativt (Dalland, 2012). I forbindelse med dette prosjektet skal vi se at forforståelsen gjorde seg gjeldende på ulike måter. Grunnen til at jeg kom til å interessere meg for tilbakeføring i barnevernet, var altså fordi jeg gjennom min jobb på en barnevernsinstitusjon, noen ganger har funnet det underlig at barn ikke blir tilbakeført – en forundring som har blitt forsterket av samtaler med ansvarlige saksbehandlere i barnevernet. Jeg ble sittende igjen med en oppfatning av at det nærmest var en motvilje mot å tilbakeføre, til tross for at utgangspunktet ved plassering utenfor hjemmet skal være tilbakeføring. Det ble derfor interessant å se nærmere på bakenforliggende grunner til å avslå, men med meg har jeg på den ene siden altså en forforståelse om at flere barn kunne få flytte hjem.

På den andre siden opplever jeg gjennom denne jobben også at situasjonen i svært mange av hjemmene til barna vi har på institusjonen, er av en slik karakter at det neppe på noe tidspunkt vil kunne bli tilrådelig med hjemflytting. I stedet opplever jeg at barnevernet gjør en enestående jobb, og fremmer gode argumenter til begrunnelse for at barn ikke skal bo hjemme.

Disse oppfatningene fremstår som de viktigste bidragsyterne til min forforståelse. De tar imidlertid ulik retning ved at jeg på den ene siden mener at flere barn trolig kunne flytte hjem, og på den andre siden ser at mange barn overhodet ikke må flytte hjem. Kanskje er dette med på å nyansere forforståelsen min? For jeg mente jo ikke at alle bør flytte hjem, men bare at det trolig er flere som kan gis en slik anledning, enn de som faktisk

gjør det. Imidlertid har jeg nok gjennom erfaringene med samarbeid med ulike barnevernkontor, kommet til å stille spørsmål ved om det i noen tilfeller kan være vikarierende grunner til avslå tilbakeføring.

Utover dette kunne enn forforståelse kanskje knyttes til at min jobb på institusjon avhenger av jevn tilstrømming av barn som plasseres utenfor hjemmet. Dette kunne bidra til begrunnelse for at barn ikke skal flytte hjem. Videre har vi mine egne verdier, som nok går i retning av at barn hører hjemme i egen familie, og bør vokse opp der – så fremst det er mulig. Dog ikke på bekostning av en god psykisk og fysisk helse, som jo knyttes til omsorg.

Det er likevel ikke alltid tilstrekkelig å være bevisst sin forforståelse, slik jeg under det ene intervjuet fikk erfare da jeg opplevde at mine forventninger til temaer informantene ville belyse, visste seg å være mangelfull. Dette har trolig sammenheng med for snever kunnskap om området som jeg skulle forske på. Eksisterende kunnskap vil prege forforståelsen (Gadamer, 2010).

Alt dette blir det viktig å ha med inn i så vel intervjusituasjonene, som i analyse og det videre arbeidet med tolkning av resultatene, fordi jeg altså ikke kan utelukke forforståelsen i denne delen av prosessen heller.

4.3.6 Etiske overveielser

Å forske på mennesker krever stor varsomhet fra forskerens side. I tråd med kvalitativ forskning blir det umulig å tenke seg at menneskets deltakelse i et studie, skal kunne foregå uten at det blir påvirket på en eller annen måte (Malterud, 2011). Hvordan en deltakelse kan innvirke, blir det dermed viktig å reflektere over i forkant av enhver studie som involverer mennesker.

For mitt prosjekt var det saksbehandlere i barnevernet som var deltakere. Allerede forespørselen om å delta, ble det gjort klart at jeg verken skulle ha klientopplysninger eller andre sensitive opplysninger. I tillegg fikk deltakerne informasjon om at opplysninger om dem, ville bli behandlet konfidensielt. Det vil derfor være forhold rundt anonymitet som blir vesentlig for mitt prosjekt. For å oppnå dette er det flere forhåndsregler som bør tas (Tjora, 2012). For min del angår det egen taushetsplikt, som allerede ble undertegnet i forbindelse med å være student på helse- og omsorgsfag.

Videre at jeg holder hemmelig identiteten til de aktuelle barnevernkontorene. Dette som et ledd i å skjule saksbehandlernes identitet, slik at argumenter ikke kan knyttes til enkeltpersoner når studien publiseres. Dette fordi det synes uheldig om impliserte familier i reelle saker kunne føre ulike synspunkt tilbake på den enkelte saksbehandleren.

Fordi jeg ikke skulle forske direkte på sårbare grupper, som barnevernets klienter, og heller ikke ha personopplysninger eller andre sensitive opplysninger, ble det vurdert til å ikke være nødvendig å søke godkjenning hos REK. I likhet med alle andre forskningsprosjekt, krevdes det likevel en søknad til NSD (vedlegg 1). I tråd med god forskningspraksis ventet jeg med rekruttering til denne aksepten var i havn (vedlegg 2), noe som tok drøyt tre uker. Også informasjonsbrev med svarslipp for samtykke, til deltakerne, var til godkjenning.

Det ble gjort lydopptak, og det blir viktig å sørge for at opptakene ikke kommer på avveie (Tjora, 2012). Derfor bar jeg opptakene på kroppen inntil jeg kunne låse dem trygt inn i min egen safe. Bakk-up-filene på mobiltelefonen ble slettet fortløpende umiddelbart etter transkribering av intervjuene.

Informantenes navn har ikke vært brukt verken i transkripsjonen eller senere i prosessen med analysen. Informantene har så langt det har vært nødvendig vært holdt fra hverandre med bruk av ulike tall som kjennetegn. På denne måten kunne jeg holde rede på utsagn, samtidig som jeg hele veien ivaretok hensynet til anonymitet (Tjora, 2012).

Når det gjelder graden av ubehag, som informantene kanskje kunne oppleve (Ruyter, 2003), tenker jeg at nytteverdien i dette tilfellet kan være betydelig for spørsmål i tilbakeføringssaker, mens et eventuelt ubehag sannsynligvis vil være mer beskjedent; informantene er profesjonelle som utelukkende intervjues om et aspekt av sitt arbeid. Å være deltaker kan også bidra til nye refleksjoner for informantene (Malterud, 2011). Å utvide av ens forståelse er trolig ikke nødvendigvis smertefritt, dersom refleksjonen streifer evaluering av eget arbeid – i dette tilfellet. På den andre siden kan en slik evaluering ha positiv betydning for fremtidige handlinger.

4.4 Analyse av datamaterialet

4.4.1 Transkripsjon

Å transkribere er å transformere virkeligheten til et skriftlig format. Det er imidlertid viktig å ha i mente at en skriftlig versjon bare evner å gi et begrenset gjengivelse av det vi skal studere (Malterud, 2011). Transkripsjonen er intet annet enn en representasjon av virkeligheten, og må ikke forveksles med virkeligheten.

Hensikten med å skrive ned samtalen, er å gjøre intervjuet lettere tilgjengelig for analyse. Dermed er det avgjørende prestere en gjengivelse som ikke bare redegjør for ordene og setningene informanten uttalte, men også – og kanskje viktigst – at den som transkriberer evner å ivareta det som informanten ønsket å uttrykke, gjennom varsom ordlegging i det skriftlige arbeidet (Malterud, 2011).

Dermed ser vi at transkripsjon også omfatter tolkning. Malterud (2011) poengterer at all forskning er tuftet på at representasjoner for virkeligheten tolkes. For kvalitativ analyse medfører det teksttolkning. Selv om vi transkriberer så omhyggelig som mulig, vil prosessen likevel gjennomgå filtrering som medfører at mening mistes eller blir fordreid, i oversettelsesleddene.

Det er en fordel å utføre transkripsjonen selv. Fordi denne skal anvendes i analysen er det en forutsetning at samtalen er nedfelt på en slik måte at teksten blir tilgjengelig og mulig å håndtere (Malterud, 2011), og dermed følger det at den som var tilstede under samtalen vil kunne huske nonverbale uttrykk som gir en annen mening til teksten, og utover det som ordene kan være i stand til å formidle. Dette fremstår som sentralt for analysearbeidet. Dette viser også at transkripsjonen har et større potensiale enn som et rent avskriftsprodukt. Transkribering gir også anledning til å oppdage elementer i materialet som kanskje ikke var fremtredende å merkbart under intervjuet (ibid).

For min egen del ble intervjuene ble transkribert samme dag som de ble gjort.

Transkripsjonene ble lagret utelukkende på minnepenn. Back up-opptakene på mobiltelefonen ble slettet umiddelbart etter transkribering. Lydopptakeren, minnepenn og utskrifter av intervjuene har hele tiden vært oppbevart i min private safe – bortsett fra når de har vært gjenstand for gjennomlesing. For å gjøre unna transkriberingen i løpet av overkommelig tid, så valgte jeg å ikke ta med nøling og pauser som opptrer naturlig i samtaler. Nøling og pauser betyr trolig ikke annet enn at vedkommende tenker

seg om. Derfor ville ikke gi de neppe gi noen ytterligere mening i nedtegnet tilstand. Dersom de skulle betyr noe annet, ville tolkningen kun være gjetning fra min side – noe som jeg ikke forventet ville bidra til forståelse av fortellingene til informantene. Jeg var i stedet prisgitt at eventuell tvil fra min side rundt nøling og pauser, allerede var fulgt opp under intervjuet.

Avbrutte setninger, som umiddelbart ikke ga noen mening, ble likevel nedtegnet slik de framsto. Kan hende ville de gi mening på et senere tidspunkt i analyseprosessen. Videre var det naturlig og lettere å skrive på bokmål, enn på dialekt. Det var imidlertid ikke nødvendig å foreta noen grep for å sikre anonymitet, all den tid informantene ikke snakket i vendinger som kunne bidra til å avsløre noens identitet - verken rundt egen person, kontorets beliggenhet, eller klienter.

To intervju på til sammen 180 minutter var absolutt overkommelig å transkribere i forhold til tidsbruken. Dette resulterte i sytten tettskrevne sider, ca. 11 000 ord.

Noen ganger i løpet av transkriberingen fikk jeg interessante tanker, som jeg valgte å notere ned fortløpende for å ikke glemme dem.

4.4.2 Analyse

I dataanalysen av intervjuene ble det anvendt Malteruds systematiske tekstkondensering, som er inspirert av Giorgis fenomenologiske tekstanalyse (Malterud, 2011: 96-97). Systematisk tekstanalyse kan gjennomføres på forsvarlig måte uten teoretisk skolering, men det er likevel et poeng at enhver analyse likevel krever refleksivitet og systematikk, for å kunne gi ny vitenskapelig kunnskap. I tillegg er det nødvendig med bevissthet rundt betydningen av den teoretiske referanserammen (ibid). Dette blir avgjørende for at empirien tolkes på en måte som på samme tid er kreativ og forsvarlig.

Systematisk tekstanalyse tilbyr en analyse av fenomener for utvikling av nye beskrivelser og begreper (Malterud, 2011). Analysen omtales som deskriptiv og tverrgående. Tverrgående analyse innebærer at det er informasjon fra flere informanter som sammenfattes. Ved å følge systemiske tekstanalyse var første skritt i analysen, etter transkripsjonen, å skille ut viktige temaer i fra de skriftlige versjonene av intervjuene. Det anbefales å starte med fem til åtte foreløpige temaer, som peker seg ut ved første

gjennomlesing (ibid). For min del var det hele tretten temaer som stakk seg frem, men ved nærmere undersøkelser, så jeg at flere av disse temaene var så nært beslektet at mange kunne slås sammen, slik at det ble åtte temaer. Til slutt endte det likevel opp med tre temaer – som utgjorde utgangspunktet for forhandlinger om koder.

I andre trinn skulle teksten splittes opp, og tekstdeler som kunne belyse problemstillingen ble med videre, i egenskap av å være meningsbærende enheter. Oppdraget på dette trinnet er å separere relevant tekst fra irrelevant tekst (Malterud, 2011), slik at bare de meningsbærende tekststrofene ble med videre. Til denne sorteringen hadde jeg god nytte av dataprogrammet Nvivo fra Alfasoft; det ble lett å plassere meningsenheter fra tekstene inn under de kode- og, etter hvert, de subgruppene der de passet inn.

Før oppstart av tredje trinn i systematisk tekstkondensering, er de enhetene som er meningsbærende til et dekontekstualisert utvalg, ryddet opp i, gjennom å minimere det empiriske datamaterialet (Malterud, 2011).

Dette ser for øvrig ut til å være i tråd med Gadamer (2010) tanke om at leser er i dialog med teksten. Det tredje trinnets oppdrag ble videre å jobbe med innholdet i hver kode, for å sjekke ut behovet for ytterligere sortering til undergrupper eller subgrupper (Malterud, 2011). Dette arbeidet med koder og subgrupper fremsto som en omstendelig prosess, og det ble mye fram og tilbake; fra å være såre fornøyd med koder og subgrupper, til å innse at noen meningsenheter måtte bytte subgruppe eller helt ut av koden. Eller at gruppa krevde en annen kode. I dette analysetrinnet hører også med å lage kondensat til hver subgruppe (ibid). Kondensatene skal representere meningsenhetene i subgruppa som de er plassert i. Ved hjelp av dette ble det lettere å oppdage meningsenheter som likevel ikke passet helt inn sammen med de andre, ved at de ikke kunne representeres sammen med de andre meningsenhetene, men ville kreve egen beskrivelse. Dermed ble det nødvendig med ny vurdering av hvor denne enheten kunne passe inn, eller om den skulle helt ut.

I fjerde trinn er det rekontekstualisering av tekstbitene, som står for tur (Malterud, 2011). Dette innebærer at funnene sammenfattes til resymé som muliggjør nye beskrivelser eller begreper. Sammenfatningene er dermed fortellinger som kan danne grunnlag for å vurderinger av om funnene er tro mot teksten som de vokste fram fra, slik

at beskrivelsene fremdeles er gyldig (ibid). For dette prosjektet fremsto resultatene som gode representanter for tekstdelen som de var hentet fra.

5. FUNN

De empiriske funnene ble sortert inn i tre hovedkategorier. Ulike nyanser ved hver kategori presenteres i påfølgende subgrupper. Kategoriene med tilhørende subgrupper lyder som følger:

1. **Vilkår for tilbakeføring av omsorgen til foreldre:** Foreldres omsorgskompetanse for barnet; Samarbeidet mellom foreldre og barnevern; Informasjon til foreldre om forutsetninger for tilbakeføring av omsorgen.
2. **Barnets helse og atferd grunnlag for hjemflytting:** Barnets tilknytning og tilhørighet til foreldre og andre omsorgspersoner; Barnets lojalitet til foreldre; Barnets atferdsuttrykk en utfordring for foreldre.
3. **Tilbakeføring av omsorg til hjemmet et krevende arbeidsfelt:** Ressurser virker inn på saksbehandlingen; Saksbehandlingen et tyngende ansvar; Vanskelige avgjørelser i saksbehandlingen; Følelse av å svikte barnet.

5.1 Vilkår for tilbakeføring av omsorgen til foreldre

Ulike forhold rundt foreldre vil være av stor betydning i tilbakeføringssaker. Sentralt sto deres potensiale og muligheter til å gjøre forbedringer av viktige forhold ved hjemmesituasjonen.

5.1.1 Foreldres omsorgskompetanse for barnet

Informantene fortalte at noen ganger kunne situasjonen i hjemmet forbedre seg slik at det ikke lenger eksisterte noen grunn til å opprettholde omsorgsovertakelsen. I disse tilfellene ville barnevernet blant annet vurdere foreldrenes omsorgskompetanse sett opp mot barnets behov - altså familiens fungering og utfordringer. Dette ble ansett som

viktig fordi det kan være forhold ved barnet, for eksempel vedrørende atferd eller helse, som kan tilsi at barnevernet ikke tror at foreldrene vil klare omsorgsoppgaven over tid, og dermed utelukke tilbakeføring av omsorgen.

Sitat: «... og det var vel da han turnerte som verst, frem til han var 16-17år, før han roet seg igjen. Men det var ikke enkelt før det heller.»

Videre pekte informantene på at uansett hvordan tilstanden var vedrørende barnets helse og atferd, har barnevernet mulighet til å styrke foreldrene i omsorgsoppgaven gjennom tilpassede hjelpetiltak. Slike hjelpetiltak kunne være veiledning, eller mer praktisk hjelp, som å betale for barnehageplass eller støttekontakt, hvis barnet var eldre, i tillegg til avlastningsplass. Erfaringene informantene hadde var imidlertid at dersom det kreves svært omfattende hjelpetiltak, kanskje også heldøgnsoppfølging, så er det mindre sjanse for at barnet flytter hjem. Dette ble knyttet til sammenhengen mellom behovet for hjelp og foreldrenes fungering, og således ha betydning for beslutningen om å tilbakeføre eller ikke tilbakeføre omsorgen.

Sitat: «Du tenker at hvis du har heldøgnsoppfølging i et fosterhjem, så skjønner man at det ikke vil hjelpe å flytte tiltaket til foreldrene, hvis de ikke er bedre enn fosterforeldrene, og det er de jo som regel ikke.»

5.1.2 Samarbeid mellom foreldre og barnevern

Om samarbeidet mellom barnevern og foreldre, hadde informantene erfaring med det kan være stor forskjell på hvor samarbeidsorienterte foreldrene, er. Dette vil kunne ha betydning for tilbakeføring, ble det fortalt. Det ble videre oppfattet som en forutsetning at barnevern og foreldre får til et godt samarbeid for at hjelpetiltak skulle kunne iverksettes. Informantene hadde erfaring med at familiene var avhengige av hjelp – i det minste i begynnelsen, dersom tilbakeføringen skulle ha noen mulighet til å bli vellykket. Det ble også nevnt at dersom et godt samarbeid kom tidlig i gang, så kunne dette medført at ting ble helt annerledes.

Sitat: «For i tiden fram mot at saken kommer opp i nemnda, vil foreldrene kunne ha rukket å gjøre masse for å få stable livet på beina igjen.»

Informantene fortalte om foreldre som var vanskelig å samarbeide med. De kunne nekte barnevernet å gjøre nødvendige undersøkelser, og de kunne nekte å samarbeide. En av informantene hadde opplevd foreldre som prøver å overbevise barnevernet om at ting er på stell; både barn og foreldre kunne se saksbehandleren inn i øynene, og love både bot og bedring - mens de fremstår som svært så troverdige. Men så viser det seg at deres fremstilling om hvor bra det går, slett ikke har noen rot i virkeligheta. En informant beskrev opplevelsen av å ha blitt narret, som å bli dolket i ryggen.

Sitat: «... og jeg føler meg så forrådt, og lurert på hva som egentlig skjedde. Tok han meg virkelig i handa og bløffa?»

Informantene mente at samarbeidet med foreldre lett kan bli skadelidende på grunn av hyppige utskiftninger av saksbehandlere i barnevernet. Dette handlet om at gode relasjoner som oftest tar tid å bygge opp. En god relasjon mellom foreldre og deres saksbehandler ble ansett som en forutsetning for et godt samarbeid, og dessuten tillagt avgjørende betydning for om foreldrene kom til å overholde avtalen om forbedringer i hjemmet.

Sitat: «Og så blir det lettere for meg å komme inn i ettertid å si at når vi var enig så sa du ja til de og de hjelpetiltakene for at ungen kan få komme hjem. Og så stille krav til foreldrene. Den andre saksbehandleren kan komme inn å si det sammen som meg, men den bærende relasjonen er på en måte ikke der, så jeg kan ha en tyngde når jeg sier at det sa du faktisk ja til.»

5.1.3 Informasjon til foreldre om forutsetninger for tilbakeføring av omsorgen

Det ble påpekt fra informantenes side at barnevernet kunne informert foreldrene tydeligere og mer konkret om kravene som må oppfylles for at tilbakeføring skal kunne bli aktuelt. Videre ble det fortalt at foreldre så tidlig som mulig etter omsorgsovertakelsen, kunne ha stor nytte av kunnskap om hvilken hjelp de kan få. Den ene informanten fortalte om erfaring med at hvis problemet til foreldrene for eksempel var ukontrollert sinneutbrudd, og foreldrene fikk kjennskap til at det fantes sinnerestringskurs - at barnevernet betaler, og at det ville bidra positivt i nye vurderinger om tilbakeføring - så ville disse foreldrene umiddelbart melde seg på kurset. Foreldrene måtte bare bli informert om tilbudet.

Sitat: «Ja altså oftest er jo foreldrene villig til å gjøre hva som helst for å få ungene tilbake. Selv om det er vold eller rus i hjemmet, eller hva det egentlig måtte være, så har dem jo de samme følelsene som alle andre foreldre. Og alle andre foreldre ville jo gjøre omtrent hva som helst for å få ungene tilbake. Slik er det med disse foreldrene også.»

En av informantene hadde tanker om at konsekvensen av å ikke informere foreldrene om forutsetningene for tilbakeføring, medfører at tilbakeføring i stor grad vil avhenge av hvorvidt foreldrene selv har ressurser til å arbeide iherdig over tid, for å få innsikt i hva de må gjøre for å tilbake barnet. Informanten mente at foreldrene skulle fått lov til å konsentrere seg om å stable livet sitt på beina; de skulle sluppet å slåss for å få kjennskap til betingelsene for å få tilbake omsorgen. Det ble også nevnt at det snarest mulig etter plassering utenfor hjemmet, burde vært obligatorisk å sørge for at foreldre informeres om hva de må forbedre for at barnet skal kunne flytte hjem.

Sitat: «Jeg ser jo at vi kunne kommunisert mye tydeligere til foreldrene hva som må til for at de skal få barnet sitt tilbake.»

5.2 Barnets helse og atferd grunnlag for hjemflytting

Aspekt knyttet til helse og atferd hos barnet kan både bidra til, og være avgjørende for, hjemflytting. Hvem barnet selv kjenner seg knyttet til, og om det er forhold ved barnets helse eller atferd som kan gjøre hjemflytting vanskelig, er viktig for barnevernet å vurdere.

5.2.1 Barnets tilknytning og tilhørighet til foreldre og andre omsorgspersoner

Informantene delte oppfatningen om at de aller fleste barna ønsker å flytte hjem til foreldrene sine, og beskrev hvordan barna kan lengte etter foreldrene sine hele tida, og ofte ha ønske om mye mer samvær enn barnevernet tenker er tilrådelig. De fortalte også at foreldrene fortsetter å være viktig i barnets liv, selv om de ikke lenger bor sammen. Selv de minste barna kunne ha minner og savn etter foreldrene og om det første hjemmet sitt. I forhold til tilbakeføringssaker ble det likevel viktig for informantene at barnevernet vurderer om tilknytningen til foreldrene er intakt, eller om barnet nå er

tilknyttet fosterforeldrene, og om dette vil kunne ødelegge for tilbakeføring til foreldrene.

Sitat: «Hvis barnet har bodd lengre i fosterhjem enn det bodde hos foreldrene, har de ofte mer tilknytning til fosterhjemmet.»

En av informantene beskrev viktigheten av at barn knytter seg til omsorgspersoner, og at dette behovet gis betydning for samværmengden som barn og foreldre innvilges etter omsorgsovertakelsen. For barn som er små ved plassering, og det samtidig er usannsynlig at foreldrene får tilbake omsorgen i løpet av to år, vil det dermed innvilges lite samvær med foreldrene, fortalte informanten. Dette skyldtes at tilknytningen til foreldrene ble oppfattet å stå i veien for at barnet kan slå seg til ro i fosterhjemmet, noe barnevernet erfarte var best for små barn som plasseres utenfor eget hjem – det at de knyttet seg til de nye omsorgspersonene. Imidlertid ble det påpekt at hvis barnevernet har tro på at foreldrene kan få tilbake omsorgen i løpet av to år, gis det mye samvær ved plasseringen, i den hensikt å ivareta tilknytningen til foreldrene. Det ble videre fortalt at dersom barna er store ved plasseringen, vil de uansett ikke knytte seg til nye omsorgspersoner, verken i fosterhjem eller på institusjon. Dermed ville store barn få masse samvær med foreldrene, selv om det ikke skulle være reelt å tenke at de kan flytte hjem. Likevel ble det sett på som viktig at de store barna kunne opprettholde tilknytning og tilhørighet til foreldrene, fordi de ikke ville få tilknytning til de nye omsorgspersonene.

5.2.2 Barnets lojalitet til foreldre

Det ble fortalt om barn som lager glansbilder av foreldrene sine, og glorifiserer dem. En av informantene hadde opplevd dette også hos barn som har vært seksuelt misbrukt eller utsatt for grov vold. Videre ble det fortalt at disse barna på den ene siden ofte har utrygge tilknytninger til foreldrene, mens de på den andre siden legger bort alt negativt om dem. Dersom barnevernet prøvde å snakke med barna om disse vanskelige tingene, var de overhodet ikke interessert i å fortelle hvordan de hadde det hjemme hos foreldrene. Dette ble oppfattet som at barn ofte er fulle av lojalitetskonflikt overfor foreldrene sine.

Sitat: «Tidligere barnevernsbarn kan ha vært utsatt for mye verre krenkelser hos mor enn i fosterhjem og institusjon, men krever erstatning fra de to sistnevnte.»

5.2.3 Barnets atferdsuttrykk en utfordring for foreldre

Informantene fortalte om tilknytningsskader hos disse barna, og om hvordan dette kan komme til syne; barna viser gjerne store følelsesmessige problemer som medfører at de ikke klarer å knytte seg til andre personer, der de på den ene siden kan lengte etter foreldrene sine, mens de på den andre siden aviser dem stygt, for eksempel igjennom voldelig utagering. Dette ble oppfattet som et uttrykk for den ambivalente tilknytningsformen.

Sitat: «Men han og gutten hadde veldig tydelig ambivalent tilknytning, så det var veldig sterk tildragning til, og avvisning fra.»

Disse barna ble beskrevet som ytterst krevende å ha med å gjøre, slik at foreldrene sjelden vil klare å håndtere atferdsuttrykkene til sine sterkt tilknytningsskadede barn, over tid. Det nevnes også at disse barna er svært krevende for fosterhjem også, og at det derfor ikke kan forventes at foreldrene skal klare å stå i det – dersom de ikke er bedre rustet enn fosterforeldrene, noe informantene hadde erfart at foreldrene sjelden er.

Sitat: «Og det er jo gjerne de barna som har utrygge tilknytninger. De strever, spesielt i tenårene, da blir de ekstra krevende i forhold til tilknytning og avvisning.

Andre konsekvenser for utrygg tilknytning som det fortelles om, er barn som ikke klarer å håndtere følelsene sine, som bruker opp venner og har hundre kjæresten.

Informantene fortalte om barn som ofte er opptatte av at alle ytre ting skal være så pent og ordentlig, mens de samtidig er følelsesmessig avstumpet, og så sårbar at de ikke slipper noen inn på seg.

5.3 Tilbakeføring av omsorg til hjemmet et krevende arbeidsfelt

Å arbeide i barnevernet kan være personlig belastende. Sentralt var at beslutningene som blir tatt er avgjørende for andre menneskers liv. Knapphet med ressurser i barnevernet begrenser muligheter til å foreta vurderinger i tilbakeføringssaker.

5.3.1 Ressurser virker inn på saksbehandlingen

En av informantene fortalte at det i barnevernet er en tendens i retning av at tilbakeføring blir et ikke-tema. Oppfatningen ble begrunnet med at muligheten for om tilbakeføring kunne la seg gjøre i den aktuelle saken, ikke blir vurdert i det hele tatt. Denne tendensen ble sett i sammenheng med at barnevernet får inn svært mange saker, i forhold til hvor mange saksbehandlere det er til å håndtere dem.

Sitat: «Mange saker, for få saksbehandlere, stort tidspress.»

Informanten ga uttrykk for at på grunn av et stort tidspress, ble det nødvendig å vurdere viktigheten av saken, slik at den saken som fremstår som mest akutt, prioriteres. En ny sak om omsorgsovertakelse regnes som mer akutt enn en tilbakeføringssak, for der er barnet allerede trygt plassert.

Sitat: «Så det er en sånn sak som prioriteres lavere enn den ville blitt dersom det hadde vært tilstrekkelig med ressurser.»

Informanten erfarte at dette handler om ressurser, slik at for lite ressurser hele tida skyver tilbakeføringssaker bakerst i rekka, og der blir disse sakene liggende. Hun fortalte videre at det i stedet oppstår en motvilje i barnevernet mot å bruke masse ressurser på å tilbakeføre omsorgen for dette barnet, særlig hvis de nylig har henta barnet ut av hjemmet. Informanten trodde dette også kan dreie seg om at i forkant av omsorgsovertakelsen har barnevernet brukt masse ressurser på hjelpetiltak i familien, som et forsøk på å unngå plassering utenfor hjemmet.

Sitat: «Skal vi nå bruke masse ressurser på å føre tilbake det her barnet som vi nettopp tok ut.»

Det ble fortalt om frustrasjon over at økonomi blir styrende for barnevernets arbeid. Hvordan de kunne jobbet med familiene og barna for å legge til rette for tilbakeføring av omsorgen, dersom barnevernet hadde tilstrekkelig med ressurser.

Sitat: «Økonomien er blitt stadig mer en tungtveiende faktor [...] om du får tanken om tilbakeføring igjennom hos barnevernlederen, så har du igjen oppvekstsjefer, og rådmenn til slutt.»

Det ble videre beskrevet som beklagelig at ressursknapphet skulle legge hindringer for at barnevernet kunne iverksette de beste hjelpetiltakene til foreldrene. Det ble påpekt at ingen er uhelbredelig, i den forstand at de er dårlige foreldre, som ikke skulle ha mulighet til å forbedre seg.

Sitat: «For man kan gjøre ting. Det er nesten ikke grenser ... Nesten alle har endringspotensiale, hvis du hadde kunnet vært tidlig inne, hvis du kunne jobbe med dem, med familien, så kunne ting vært helt annerledes.»

5.3.2 Saksbehandlingen et tyngende ansvar

Det ble omtalt som belastende å skulle ta avgjørelser som i så stor grad ville påvirke fremtiden til barna, og familiene deres. Det var det urovekkende å tenke på dette, fordi det ville øke bekymringen for å ikke lande på den beste beslutningen til enhver tid – det ble en usikkerhet som ble beskrevet som vanskelig å leve med. Informantene nevnte at for å holde ut som saksbehandler i barnevernet, må du ha en bestemt type personlighet – og det er nødvendig å slå seg av følelsesmessig.

Sitat: «Du må ha en type personlighet slik at du håndterer vanskelige ting, over tid. At du tåle noen støyter, eller så får du sånn gradvis erfaring slik at du tåler større støyter etter hvert.»

Men da blir det lite empatisk, ble det videre påpekt. Den ene informanten tilføyde at det er den emosjonelle sida ved jobben i barnevernet, som fører til at saksbehandlere mister troen på barnevernssystemet, og at så mange slutter.

Det ble også beskrevet som belastende å skulle ta inn over seg følelsesaspektet ved sine handlinger, eller mangel på handlinger; som opplevelsene rundt at det ble feil å tilbakeføre, eller at det var feil å ikke tilbakeføre.

Sitat: «Og så ser jeg jo at saksbehandlere får en relasjon til foreldrene ... da kan de bli litt ekkelt.»

Det å tilbakeføre kunne noen ganger kjennes som å legge sitt eget hode på blokka. Dette skyldtes at det er den ansvarlige saksbehandleren som gjennom sin signatur i vedtaket må ta støyten dersom tilbakeføringa skulle gå galt, til tross for at beslutningen tas som en felles enighet blant flere saksbehandlere. En av informantene var også overbevist om

at årsaken til lav tilbakeføringsfrekvens, har sammenheng med det personlige ansvaret - uten at ville være den offentlige forklaringa.

Sitat: «Men at hvis du beholder ungen i et omsorgstiltak av et eller annet slag, så tar du egentlig ingen sjanse. Det går av seg sjøl det. Da har du puttet så mange ting på plass at det går av seg sjøl.»

5.3.3 Vanskelige avgjørelser i saksbehandlingen

Informantene fortalte at barnevernet fra tid til annen erfarer at de lander på uheldige beslutninger, at de rett og slett tok feil avgjørelse. På den ene siden kan de oppleve å tilbakeføre omsorgen til foreldrene, for så å måtte foreta ny plassering av dette barnet - på den andre siden kunne flere barn vært tilbakeført. Den ene informanten ga uttrykk for at det handler om skjønnsvurderinger, og at det ligger i sakens natur at barnevernet ikke kommer utenom anvendelse av skjønn. Informanten beskrev videre at bruk av skjønn likevel vil gjøre beslutninger enda vanskeligere.

Tilbakeføringssaker ble beskrevet som svært krevende, og det ble vist til at barnevernet sjelden har overveiende tro på at tilbakeføring vil bli vellykket. Dermed blir tilbakeføring oppfattet som et sjansespill, som i verste fall kan få fatale konsekvenser. Det ble videre påpekt at ved å beholde barnet i et omsorgstiltak, ville barnevernet slippe å bekymre seg – for da er barnet trygt. Den ene informanten fortalte da også om at å foreta beslutninger kjennes spesielt vanskelig i de sakene der barna er så skadet at de ikke slår seg til ro noe sted, og ender med å flytte gjentatte ganger, med nederlagene dette er for barnet.

Sitat: «Til slutt fant vi ut av selv om vi ikke fikk det til, så kan vi ikke gi opp å prøve. Slik at vi endte med å fraråde hjemflytting, men det var en forferdelig vanskelig prosess.»

For slike tilfeller ble det beskrevet som ekstra krevende å ta stilling til dilemmaet mellom hva som er mest belastende for barnet; å være plassert utenfor hjemmet og dermed atskilt fra foreldrene, eller å være i eget hjemmet hos foreldrene som yter dem noe dårlig omsorg.

Sitat: «Å vite at du ikke vet – det oppdager du først etterpå.»

Det ble også nevnt at vurderingene lett blir omfattende, blant annet fordi spørsmålene er uuttømmelige, på et vis; du kan spørre og spørre, likevel vil det alltid være mer å spørre om. Det poengteres da også at på den ene siden vil gode beslutninger, kreve grundige undersøkelser og gode resonnement - mens på den andre siden vil mye informasjon, særlig hvis den er sprikende, komplisere det å komme frem til en beslutning. Det ble videre nevnt at tre ulike typer informasjon i en sak, vil komplisere vurderingene – mens fem ulike typer informasjon gir så mye input at det nesten er forbi det vi klarer å operere med. Dermed gjøres et ubevisst utsnitt av tilgjengelig informasjon. En slik prosess ble antatt å bidra til å vanskeliggjøre beslutningen ytterligere.

Sitat: «... men det jeg sier er at det utvalget av informasjon du gjør, det er egentlig ganske lite, veid opp imot alt det andre du ikke har med i den vurderingen.»

Informantene fortalte videre om hvordan de alltid legger fagkunnskap til grunn for beslutninger, og er opptatte av å gjøre grundige vurderinger. De spør seg om hvordan det nå var med tilknytning, hva var det litteraturen sa om det og det. Så vurderes saken opp mot det juridiske lovverket.

Sitat: «Vi samler inn og bruker hele tavla, vi skriver og har plansjer på veggen, for se hvordan vi kan få det til, er det noe vi har glemt, hvordan var det i 2003 og hva tror vi om i 2023. Hvordan er det med mor, far, ungen.»

5.3.4 Følelse av å svikte barna

Det ble beskrevet hvordan barnevernet jobber for at ting skal bedres i hjemmet, hvordan det legges til rette for at barnet skal kunne flytte hjem – for så å oppleve at det ikke er nok at det går bra hjemme. Den ene informanten kunne fortelle at i slike tilfeller kjennes det som å ha sviktet barnet, fordi det ligger så mye håp hos både barn og foreldre når man setter inn tiltak for å forbedre hjemmesituasjonen.

Sitat: «Rent empatisk så vet du at det ligger så mye håp i det, og håpet avtar ettersom tida går, spesielt hvis de er yngre. Er de eldre så kan du mer forsones deg med det, for taper du så tenker du at til neste år er vedkommende så og så gammel, vi kan prøve å utvide samvær og prøve å kompensere på den måten, og så kanskje oppnå resultater på sikt.»

Det ble også fortalt om hvordan de noen ganger kan sitte med en følelse av å ødelegge for disse familiene, mer enn å redde noen – noe som ikke minst skyldtes at statistikken viser at det går dårlig med et overveiende flertall av alle tidligere barnevernsbarn. Dette ble beskrevet som et omfattende problem i det at barnevernet ikke redder barna, når man tenker i et langtidsperspektiv i forhold til helse og atferd.

Det ble videre fortalt at barna ikke egentlig blir hørt i tilbakeføringsspørsmål; barna får uttale seg bare fordi det stilles krav om det, og deres ønsker blir oppfylt utelukkende hvis barnevernet allerede mener at det kan prøves. En av informantene fortalte at noen ganger skriver saksbehandlere ferdig en sak, uten snakke med barnet på forhånd. Det ble poengtert at det er gode grunner til dette, som for å unngå å skape uro hos barnet – og de baserer seg det de mener barnet ville ha sagt.

Sitat: «Det er mer sånn sjekkpunkt at de skal bli hørt. Men med presisering om at man skal jo ikke gjøre alt de sier for det. Og det blir skjerpende i motsatt retning. Dem ble hørt i den forstand at man ønsket det.»

Det ble fortalt om en praksis som gjør at det er krevende å nå frem med en argumentasjon om at i noen tilfeller bør tilbakeføring vurderes. Dette ble sett i sammenheng med erfaringen med at argumentasjonsrekken går i motsatt retning av tilbakeføring. Sakene bygges videre i samme retning som da omsorgen ble overtatt. De opprinnelige argumentene gjentas og nye argumenter som vektlegges, tolkes i tilsvarende retning. Det ble også påpekt at barnevernet har vanskelig for å skifte mening i en sak; når en avgjørelse først er tatt, letes det heller etter mer informasjon som støtter oppfatningene barnevernet allerede har, i stedet for å se etter forhold som kunne tale for hjemflytting.

Sitat: «Går bra med et barn på institusjon, blir ikke det et argument for at nå går det så fint at barnet kan flytte hjem. Neida, at det går så bra nå, viser at barnet fortsatt skal være på institusjonen.»

Den ene informanten opplevde det som vanskelig å få barnevernsystemet med på en tanke om tilbakeføring, og fortalte at tilbakeføring av omsorgen til barnets foreldre, skjer sjelden. Dette til tross for at barnevernet mottar masse krav fra foreldre om å få tilbake omsorgen for barnet sitt.

Sitat: « ... det er ikke slik at vi står i en flom av tilbakeføring, og tenker at dette var en vanskelig sak. Det er mer omvendt, at det er ganske krevende å komme til tilbakeføring.»

Det ble fortalt at det ikke skilles mellom graden av omsorgssvikt; slik at mye eller lite omsorgssvikt, gjør ingen forskjell for vurdering av tilbakeføring. Den ene informanten påpekte at barnevernet hadde en tendens til å tenke svært fatalt om ting, og forklarte det med et eksempel om at hvis noen hadde slått barnet sitt, så mener barnevernet at det ikke er noen vei tilbake. Informanten mente derimot at det ofte kunne være en vei tilbake.

Sitat: «Dermed blir det ingen forhandlinger for å se hva de kunne fått til. Det er en absolutthet som inntreffer, og dermed klarer man ikke å få inn i vurderingen om det er mulig å gjøre noe her [...] med en slik praksis fremstår barnevernet som nådeløst, kompromissløs og med ugjenkallelige i omsorgsovertakelsessaker.»

6. DISKUSJON

Diskusjonen starter med en helhetlig tolkning av funnene. Deretter løftes det frem tematikk som peker seg ut som særlig interessante i forhold til å belyse problemstillingen, som vil bli sett i lys av relevant forskning og litteratur. Kapittelet avsluttes med en oppsummering av diskusjonen.

6.1 Helhetlig tolkning av funnene

Det synes som at funnene peker i to retninger, der de på den ene siden viser til at tilbakeføring sjelden tas opp til vurdering i de enkelte sakene, mens de på den andre siden viser til gode og grundige vurderinger i de sakene som likevel kommer på dagsorden. Det fremkommer også at foreldre svært sjelden får tilbake omsorgen for barnet sitt, dersom barnevernet først har iverksatt omsorgsovertakelse. Imidlertid viser funnene at barnevernets erfaring er at de aller fleste barn ønsker å flytte hjem til foreldrene, og at de uttrykker stor lojalitet til foreldrene sine.

Funnene viser videre at samarbeidet mellom barnevern og foreldre, gis betydning for tilbud om, og iverksetting av, nødvendige hjelpetiltak. Kvaliteten på samarbeidet

beskrives imidlertid som varierende, slik at det kan være vanskelig å iverksette tiltak for å forbedre hjemmesituasjonen. Når samarbeidet fungerer tilfredsstillende og hjelpetiltak kan settes inn, viser likevel funnene at selv om forholdene etter hvert skulle være gode nok, så avslås vanligvis ønsket om tilbakeføring av omsorgen. Dette fører til at saksbehandler sitter igjen med en følelse av å svikte barna, som det at barn i liten grad blir hørt.

Det fremkommer av funnene at avgjørelser i spørsmål om tilbakeføring av omsorgen, kan være vanskelige å stå i for den enkelte saksbehandleren. Det kjennes gjerne som en belastning å være ansvarlig for beslutninger, som de aldri kan være helt sikre på er til det beste for barnet. For å kunne leve med et slikt ansvar, påpekes nytten av å ha en spesiell type personlighet, der saksbehandleren er i stand til å 'slå av' følelsene sine.

I diskusjonen vil følgende tematikker bli diskutert:

- *Barnevernet etter at barnet er plassert utenfor hjemmet
- *Beslutninger påvirkes av kunnskap ervervet fra tidligere tilbakeføringssaker
- *Barns tilknytning, foreldres omsorgs- og samarbeidsevne grunnlag for beslutninger i tilbakeføringssaker
- *Informasjonsbearbeiding i forkant av beslutningen i tilbakeføringssaker
- *Barnets behov tilsidesatt i tilbakeføringssaker
- *Barnevernets «svik» i tilbakeføringssaker

6.2 Barnevernet etter at barnet er plassert utenfor hjemmet

I denne studien viser funnene at tilbakeføring av omsorgen skjer svært sjelden. Selv store kommuner som har omsorgen for et stort antall barn, har i gjennomsnitt mindre enn en tilbakeføring i året, er erfaringene fra denne studien. Forskning har vist at det også er få saker med krav om tilbakeføring som kommer til fylkesnemndene (Bunkholdt, 2010). I 2001 var tallet 139 saker som omfattet 179 barn, men det har ikke vært mulig å finne statistikk på antall barn som barnevernet hadde omsorgen for. Det er likevel grunn til å tro at de 179 sakene som kom til nemnda utgjør en liten del. I funnene fremkommer

det at barnevernet mottar masse krav fra foreldre om tilbakeføring av omsorgen, men at de sjelden kommer til nemda.

Det fremgår videre av funnene at i forkant av en omsorgsovertakelse vil barnevernet ha brukt mye ressurser på familien. Lovgivningen sier da også at hjelpetiltak skal være forsøkt, før omsorgsovertakelse kan vedtas (Barne-, 2012b). En omsorgsovertakelse kan dermed ikke vedtas dersom det ved bruk av ulike hjelpetiltak vil kunne skapes en tilfredsstillende omsorgssituasjon for barnet i hjemmet. Når funnene i denne studien viser til en motvilje i barnevernet mot å bruke ressurser på å tilbakeføre et barn, så kan det trolig forstås i lys av at barnevernet har et begrenset budsjett (Wiborg, 2010), og at de allerede har prøvd ut tiltak i hjemmet, uten at det hadde ønsket effekt. Et utilstrekkelig budsjett vil kunne resultere i at barnevernets handlingsrom blir så redusert at lovpålagte oppgaver ikke blir utført. Dette har medført at et betydelig antall saker blir henlagt, fordi barnevernskontorene ikke har hatt tilstrekkelig med bemanning til å håndtere saksmengden (ibid).

Det fremkommer i funnene at knapphet i ressurser tvinger saksbehandlere til å foreta prioriteringer mellom saker, etter et kriterium om hvilken sak som haster mest. En ny sak på bordet til barnevernet vil fremstå som mer akutt, enn saker der barnet allerede er plassert – for et plassert barn regnes som trygt og utenfor fare. Dette kan ses i lys av barnevernets hovedoppgave som blant annet omfatter å beskytte barnet mot omsorgssvikt (Barne-, 2012a), som i verste fall omfatter vold og overgrep. En slik sak vil det haste mer med en å jobbe med en tilbakeføringssak.

Barnevernet har riktignok et lovverk som har til hensikt å skjerme utsatte barn mot barnevernets trange økonomiske rammer (Wiborg, 2010). Forskning har imidlertid vist at ikke alle barneverntjenestene kjenner til denne loven (ibid). Likevel er også barnevernet bundet av budsjett, og må søke om ekstrabevilgninger på lik linje som andre etater som driver sosialhjelp. Det er kommunestyret som plikter å bevilge ytterligere lovbestemte ytelser. Når kommunebudsjettene er trange, vil det likevel bli større krav til dokumentering av behovet for ekstra midler. Dette ble også påpekt i funnene i denne studien, om alle leddene som skulle godkjenne at en sak blir fremmet for nemnda. Funn i studien var at bare saker det var nødvendig å ta til retten, og som det var stor sannsynlighet for å vinne, ville komme til nemnda eller domstol. Forskning har funnet at rådmenn kan pålegge barnevernslederen å bryte loven (ibid) - for å spare noen

kroner. Når funnene forteller at spørsmål om tilbakeføring sjelden tas til vurdering, kan dette forstås som om at markedsøkonomien styrer fagutøvelsen (ibid).

6.3 Beslutninger påvirkes av kunnskap ervervet fra tidligere tilbakeføringssaker

Som det fremkommer av funnene er det likevel noen saker som vurderes med tanke på tilbakeføring av omsorgen. Med seg inn i beslutningstakingen har saksbehandlere med seg noen aspekt som ikke eksplisitt inngår i vurderingen, men som ifølge funnene likevel ser ut til å påvirke resultatet.

Det ene er at saksbehandlere kan kjenne på en bekymring for at barnet kanskje må plasseres på nytt, hvis hjemflyttingen skulle mislykkes. Funnene viser til et syn om at dette vil være uheldig for barnet, fordi hver flytting et barn opplever oppleves som et nederlag for barnet. Dette kan ses i lys av behovet for stabilitet i oppveksten (Bunkholdt, 2010). Stabilitet innebærer at barnets omsorg er preget av forutsigbarhet, noe barnet bare kan oppnå over tid i samspill med de samme omsorgspersonene. Når begrepet stabilitet anvendes som et positivt aspekt ved omsorgen, peker dette på at barnet gis en trygghet om å bli møtt med blant annet varme og omsorg (ibid). Dette tyder på at flytting til nye hjem og nye omsorgspersoner vil gjøre tilværelsen uforutsigbar, og barnet mister den internaliserte vissheten om å bli møtt på en omsorgsfull måte. Emosjonelle skader blir ofte konsekvensen av flere flyttinger (Bunkholdt & Sandbæk, 2008), og kan også vanskeliggjøre tilknytning til nye omsorgspersoner. Det er trolig disse følgene ved ny plassering utenfor hjemmet, saksbehandlere kan bekymre seg for.

Med seg inn i beslutningstaking har saksbehandlere også, ifølge funnene, et utgangspunkt som er fylt av tvil om hvorvidt det er heldig at barnet flytter hjem. Hjemflytting blir gjerne betraktet som et sjansespill, fordi barnevernet aldri har noen garanti for at å bo hjemme vil bli en suksesshistorie for barnet. Dette ble satt i sammenheng med trygghet for barnets liv og helse. Funnene viser da også til bekymring for at det kan gå riktig galt- noe som synes å peke mot faren for at barnet kan bli utsatt for ny, alvorlig omsorgssvikt, og kanskje dødsfall. Et slikt utgangspunkt fylt av tvil, vil trolig også kunne legge føringer for resonnementet i beslutningstaking, og følgelig påvirke resultatet i retning av fraråde tilbakeføring.

I tillegg viser funnene om ubehaget saksbehandlere selv kan kjenne på ved å bli stilt ansvarlig for en tilbakeføring som ender dårlig. Dette ble ansett som en del av forklaringa på at tilbakeføring så sjelden anbefales. Dette kan forstås i lys av å risikere å bli stilt til veggs (Molander & Smeby, 2013), dersom hjemflyttingen skulle ende fatalt. Å være ansvarlig innebærer en forpliktelse til å forklare seg overfor sin overordnede, og finne seg i å bli stilt ubehagelige spørsmål. Barnevernsarbeid, i likhet med annet sosialt arbeid, tufter ofte sine beslutninger på skjønn. Det er faglig skjønn, men bærer likevel med seg skjønnets karakter, som vil si at det omgår kravet til sammenlignbarhet, reproduserbarhet og likebehandling (ibid). I funnene blir ansvarliggjøring av saksbehandlere tillagt en del av forklaringa på at så få barn flytter hjem etter omsorgsovertakelse. Dette kan forstås ut i fra at det i etterkant av en beslutning kan oppleves som krevende å skulle forsvare sin avgjørelse (ibid) - spesielt i etterpå klokskapens lys, dersom tilbakeføringen skulle vise seg å få alvorlige konsekvenser. Å vite at en selv både vil bli ansvarliggjort og i tillegg vil måtte redegjøre for sin avgjørelse, synes også å være en visshet som saksbehandlere bærer med seg, når de skal ta beslutning om tilbakeføring.

Bekymring på barnets vegne for ny plassering utenfor hjemmet, at hjemflytting er et sjansespill, samt ubehaget ved å være ansvarlig - ser altså ifølge funnene ut til være momenter som saksbehandlere, mer eller mindre eksplisitt, har som utgangspunkt når de skal fatte en beslutning. Slik kan det forstås at beslutningen vil kunne påvirkes av et utgangspunkt som ser ut til å stride imot hjemflytting.

6.4 Barns tilknytning, foreldres omsorgs- og samarbeidsevne grunnlag for beslutninger

Funnene forteller om saksbehandlere som er opptatte av å fatte beslutninger som er til barnets beste.

6.4.1 Foreldres nåværende situasjon og omsorgskompetanse

Funnene forteller at foreldres omsorgskompetanse, samt deres generelle situasjon, vil være viktige temaer å vurdere ved spørsmål om tilbakeføring av omsorgen. Dette støttes

av lovgivning, som sier at det skal være overveiende sannsynlig at barnet vil motta forsvarlig omsorg fra foreldre sine, for at hjemflytting kan anbefales (Barne-, 2012).

Funnene peker på at barn som flytter hjem kan trenge omsorg som krever større kompetanse, enn det som er vanlig. Dette kan knyttes til at i kjølvannet av omsorgssvikt, økes risikoen for tilknytningsskade (Grøholt, Sommerschild, & Garløv, 2008). Videre kan dette igjen ses i sammenheng med at barn som har opplevd at omsorgspersoner viser en atferd preget av trusler og voldsbruk, skiftende sinnstemning eller opptrer uforutsigbart - står i fare for å utvikle atferds- og følelsesmessige forstyrrelser (Grøholt et al., 2008). I funnene fremkommer det at barn med slik skader omtales som særlig krevende. Det kan forstås ved at barn som har denne typen erfaring viser gjerne ambivalente reaksjoner overfor andre mennesker. De beskrives i funnene som emosjonelt forstyrret, med påfallende avvisende og aggressiv atferd. Å ha tilknytningsskade betyr at barnets indre arbeidsmodell er preget av kaos, emosjonell forvirring (Grøholt et al., 2008). Det er sannsynlig at denne uheldige utviklingen startet allerede før barnet ble plassert utenfor hjemmet, så kom bruddet med foreldrene, som tross omsorgssvikten var traumatisk for barnet (Finkelhor et al., 2012) - og bidro til fare for ytterligere skjevutvikling. Barnet kan følgelig ha et negativt samspill med omgivelsene (Dozier et al., 2002), og dermed kunne være så krevende at foreldre må besitte særlig god omsorgskompetanse, dersom de skulle få tilbakeført omsorgen. I funnene vises det da også til voldelig utagering som et av avvisningens uttrykk. I tillegg kan trolig en aggressiv måte å håndtere oppfattet provokasjon på, også henge sammen med hvordan barnet har lært å løse indre konflikter på. I funnene fremkommer det videre at tilknytningsskadede barn har en tendens til å møte andres uttalelser og oppførsel med mistenksomhet, slik at barnet tolker andre uttrykk i verste mening. Dette handler om negativ attribusjon som øker faren for å respondere aggressivt overfor det de oppfatter, og ofte misforstår, som provokasjon fra andre (ibid). Når funnene viser betydningen av at saksbehandlere vurderer sannsynligheten for at foreldre klarer å stå i utfordringen utagering over tid, kan dette forstås ut fra det nevnte om barnets ekstra behov.

6.4.2 Hvem barnets tilknytning er rettet mot

I denne studien viser funnene til betydningen av at barnet skal ha mulighet til å opprettholde en trygg tilknytning. Det blir viktig å vurdere hvilken tilknytning barnet har utviklet til omsorgspersoner på plasseringsstedet, samt til omgivelsene (Bunkholdt, 2010). Også tilknytningen barnet hadde til foreldrene før atskillelsen, og ivaretagelsen av denne relasjonen under plasseringen, vil måtte vurderes.

I funnene fremkommer det at dersom barnet nå har sin tilknytning til fosterforeldre, vil dette kunne ødelegge for hjemflyttingen. Dette kan ses i lys av forskning som viser faren for at atskillelsen som omsorgsovertakelsen medførte, kan ha brutt tilknytning og tilhørighet som barnet hadde til foreldre (Svenaesus & Nilsen, 2005). Kan hende vil de ikke kunne oppnå den samme opplevelsen av sitt tidligere forhold som barn og foreldre. I tillegg vektlegges det i funnene viktigheten av at barnets eventuelle tilknytning til fosterforeldre, ikke brytes. Således blir det også viktig for saksbehandlerne å ta hensyn til om barnet har hatt flere tidligere flyttinger. Hvis barnet har en slik flytتهistorikk, vil ny flytting kunne føre til alvorlig skade hos barnet som nå har et enormt behov for stabilitet (Bunkholdt, 2010). Er det likevel en intakt tilknytning til foreldre vil det å flytte hjem kunne lege noen av sårene det tidligere bruddet kan ha medført (Dozier et al., 2002).

Alder gis en vesentlig betydning i tilbakeføringsspørsmål. Dette ses i lys av at barnets alder settes i sammenheng med muligheten for ny tilknytning på plasseringsstedet (Bunkholdt, 2010). Barn som er under to år vil i løpet av seks måneder ha sin hovedtilknytning til fosterforeldre. Barn som er eldre enn to år, vil ha variabel tilknytning til nye omsorgspersoner. Dette ser ut til å medføre at noen barn utvikler nye tilknytningsforhold, mens andre barn forblir tilknyttet foreldrene sine. For barn over 12 år vil tilknytningen til foreldrene kunne bli uttynnet, mens tilknytning til de nye omsorgspersonene kan utvikle seg (ibid). I tillegg kan plasserte barn uproblematisk både opprettholde tilknytning til foreldrene, og samtidig ha tilknytning til foreldrene sine.

I tillegg til tilknytningsforhold, vil barnevernet også måtte vurdere om barnet har knyttet seg til omgivelsene på plasseringsstedet (Bunkholdt, 2010). Slike bånd kan være til venner, fosterfamiliens familie, skolemiljø og nabolag. Dette forholdet må også tas

med i vurderingen av hva som er til barnets beste, eller i det minste innenfor det barnet kan tåle.

6.4.3 Samarbeidet med foreldre

Funnene i studien viste at kontakten mellom som er nødvendig for at veiledning og oppfølging skal kunne skje, ikke alltid er tilstede. Dette kan i noen tilfeller forstås ved at foreldre kan mangle kompetanse i samspill med andre mennesker, noe som knyttes til sosiale ferdigheter (Fyrand, 2005).

Det fremkom også i funnene at samarbeidet mellom foreldre og barnevernet kan være vanskelig. Dette kan trolig forstås ved at samarbeid krever kommunikasjon, og kommunikasjon kan være en krevende kunst (Fyrand, 2005), og foregår så vel verbalt, nonverbalt og gjennom handlinger, og utgjør signalutveksling mellom partene.

Utvekslingen vil i tillegg inneholde både tilsiktet og utilsiktet budskap (ibid), og kan ytterligere kompliseres dersom de impliserte partene har ulike virkelighetsforståelser. Dette kan lett føre til at misforståelser oppstår, og dermed til konflikter.

Det vises til funnene i denne studien at flere skifter av saksbehandlere, kan gjøre samarbeidet enda vanskeligere. Dette er et forhold som også foreldre kan oppleve (Sandvig, 2008), ved at barnevernets saksbehandlere ikke alltid fremstår som samarbeidsorienterte eller lydhør. I en casestudie fremgikk det at ingen av saksbehandlere hadde sett barnas behov (ibid). Foreldrene i denne studien satt med en erfaring av at når barnevernet ikke ville, så ville de ikke. Annen forskning påpeker også at mange foreldre utvikler et konfliktfylt forhold til barnevernet etter at de har hentet barna mot deres vilje (Bunkholdt & Sandbæk, 2008), noe som trolig vil vanskeliggjøre en godt samarbeid.

Funnene i denne studien påpeker at det er viktig for barnevernet å ha positive erfaringer av samarbeidet med foreldre. Dette støttes av forskning (Bunkholdt & Sandbæk, 2008), som fremhever betydningen av at foreldre har vært med på evalueringer i tiden barnet har vært plassert, og er villige til å tenke igjennom og snakke med barnevernet om problemer som kan oppstå når barnet flytter hjem. Slik det fremkommer av funnene vil de fleste familiene trenge hjelp etter at barnet er flyttet hjem, i alle fall i begynnelsen. Slik kan det forstås som forsknings viser, at kvaliteten på

samarbeidet gis betydning i tilbakeføringsspørsmål (ibid), ved at erfaring med kvaliteten på eksisterende samarbeid ser ut til å kunne gi en begrunnet forventning av hvordan samarbeidet etter en eventuell hjemflytting, kan utarte seg.

6.5 Informasjonsbearbeiding i forkant av beslutningen i tilbakeføringssaker

Når nødvendig og tilgjengelig informasjon er innsamlet på bestemte områder, vil det bli veid for og imot hjemflytting for barnet. Funnene i denne studien viser at barnevernet er opptatt av å gjøre gode og grundige vurderinger, som er tuftet på fagkunnskap og i tillegg er innenfor juridiske rammer. Dette er i tråd med måten som forskning har vist praktiseres i barnevernet i forhold til å ta beslutninger (Backe-Hansen, 2004).

Når saksbehandlere arbeider med å vurdere informasjonen som de har skaffet til veie, har de beveget seg over i systemverdenen (Vagli, 2014). Denne måten å nærme seg materialet på, ser ut til å være i tråd med en teknisk rasjonell drøfting (Christiansen & Universitetet i, 2011), ved at saksbehandlere inntar et objektivt blikk gjennom vurderingen (Vagli, 2014). Å fremme at det er et logisk resonnement som har ført fram til beslutningen, blir viktig. Beslutningstaking rettes mot at vurderingen skal bestå hos nemnd eller domstol (Christiansen & Universitetet i, 2011).

Funnene i denne studien viste at skjønnsbruk ikke er til å komme utenom i beslutninger om tilbakeføringssaker. Dette kan forstås ut fra teorien om at beslutninger alltid i siste instans vil være basert på skjønn (Molander & Smeby, 2013). Funnene viste også at saksbehandlere iblant erfarer at de tar beslutninger, som i ettertid viser seg å være uheldige. Dette kan ses i lys av at faren for saksbehandlingsfeil alltid være tilstede når beslutningen baseres på skjønn (Smith & Kosslyn, 2009). Dermed fremstår det som ekstra viktig å kunne begrunne beslutningen gjennom et godt resonnement. Samtidig vil et godt resonnement også kunne tjene til at saksbehandlerne rettfærdiggjør beslutningen som riktig, overfor seg selv.

Funnene viser til at argumentasjonen som skal bygge saken, oftest vil gå i motsatt retning av tilbakeføring – altså at argumenter som støtter synet som i sin tid ble avgjørende for omsorgsovertakelse, vektlegges. Samtidig blir informasjon som kunne peke mot en mulig tilbakeføring, lagt bort. (Smith & Kosslyn, 2009); førsteinntrykket har forrang og vil styre oppfatningen vår.

I funnene fremkommer det videre erfaring med at det er fullt mulig å finne argumenter både for tilbakeføring og for å avslå tilbakeføring. Ved bruk av trumfkort¹ eller puslespill² som fremgangsmåte (Backe-Hansen, 2004), vil saksbehandlere kunne velge ut og sette sammen den informasjonen som støtter opp under ønsket beslutning (Christiansen & Universitetet i, 2011), mens informasjon som taler imot beslutningen simpelthen ignoreres. Det er slik mulig både å konstruere og dokumentere argumentasjon i den hensikt å overbevise nemnd eller domstol.

Funnene i denne studien viser hvordan saksbehandlere jobber for at forholdene hjemme skal bli bedre, og at foreldre og barn legger så mye håp i at hjelpetiltak settes inn - nettopp med tanke på at barnet skal hjem igjen. Når situasjonen er blitt så bra at hjemflytting burde kunne skje, så besluttet det likevel å avslå tilbakeføring av omsorgen til foreldre. Dette knyttes i funnene til en følelse av å svikte barnet og familien. En slik ubekvem situasjon ser ut til å kunne forstås i lys av at det er ulike 'verdener' som møtes (Vagli, 2014); i systemverdenen utøves det en distanse til familien (Christiansen & Universitetet i, 2011), mens det tidligere - gjennom tiltak som skal ha vært utprøvd, og nå gjennom utredning i forbindelse med vurdering av tilbakeføring – tilsynelatende uunngåelig har utviklet seg en viss nærhet til familien. Saksbehandlere blir en del av familiens mikrosystem (Fyrand, 2005). Med en sensibel inntoning i møtet med familien nærmer saksbehandleren seg med vennlighet og forståelse, og kan neppe tenkes å være uberørt av deres vanskeligheter (Nortvedt, 2004). Som funnene viser kan saksbehandlere da også oppleve det som lite komfortabelt å fatte vedtak som vil skuffe familien. Dette kan ses i lys av at systemverden, som utgjør makronivået i Bronfenbrenners økologiske utviklingsmodell (Newman & Newman, 2009), kan komme i konflikt med mikroverden - der saksbehandleres medfølelse med familien, har sitt opphav. I kræsjet mellom makronivået og mikronivået kan saksbehandlere oppleve at det oppstår et ubehag (Vagli, 2014). Familien krever barnet tilbake, og de aller fleste barn ønsker ifølge funnene å flytte hjem - men mest sannsynlig vil ikke barnevernet anbefale hjemflytting. Å stå i skjæringspunktet og ta innover seg barnets hjemlengsel på

¹ Trumfkort er et begrep som beskriver argumentasjon som organisert ut fra ett tydelig kjennetegn (Backe-Hansen, 2004).

² Puslespill er et begrep som beskriver argumentasjon som er organisert i form av en kombinasjon av kjennetegn (Backe-Hansen, 2004).

den ene siden, og samtidig fraråde tilbakeføring – er neppe enkelt; mennesket berøres av det som smerter andre. Kanskje ikke minst ved selv å medvirker til denne smerten.

Som det fremgår av funnene kan saksbehandlere sitte med følelse av å ikke redde noen, men heller av å ødelegge for barnet og familien. Funnene viser også at de emosjonelle aspektene ved jobben som saksbehandler i barnevernet kan være så belastende, og være årsaken til at så mange slutter i yrket. Videre fremkommer det i funnene at det kan være heldig med en personlighet som gjør barnevernansatte så robuste at de håndterer de ulike sidene ved yrket. Forskning viser at gjennom attribusjon vil saksbehandleren kunne håndtere følelsen av at beslutningen kanskje ikke ble den beste (Newman, 2009). Så spørres det i hvor stor grad en god evne til attribusjon er tilstrekkelig til å overdøve ubehaget.

6.6 Barnets behov tilsidesatt i tilbakeføringsaker

Det fremkommer av funnene i denne studien at barnevernet erfarer at de aller fleste barn ønsker å bo hjemme hos sine foreldre, men at tilbakeføring av omsorg forekommer sjelden. Dette er i tråd med forskning som har vist at barnets ønsker bare tillegges vekt, så fremst barnevernet allerede er kommet til et standpunkt som samsvarer med barnets ønsker (Bunkholdt & Sandbæk, 2008). Også det at barnet skal høres, omtales i funnene som noe som ofte gjøres bare for å kunne krysse av på sjekklista. Dette stemmer overens med forskning om at barn paradoksalt nok kommer lite frem i barnevernssaker (Christiansen & Universitetet i, 2011). Barnet blir både hørt og omtalt mindre enn sine foreldre. Disse forholdene ser ut til å være i tråd med forskning som har funnet at fordi utredningene i barnevernet har som hensikt å rettferdiggjøre beslutningen om tas, gjennom en administrativ logikk, er de ikke barnevennlig (Backe-Hansen, 2004). Dermed blir det vanskelig å holde oppmerksomheten rettet mot barnet.

Av funnene fremgår det at barn kan kjenne på savn og lengsel etter foreldrene og sitt første hjem. Dette kan trolig forstås i lys av forskning om barnets tilhørighet til hjemmet, som viser at individets selvopplevelse knyttes til en sosial identitet (Norvoll, 2002), som igjen angår tilhørighet til et bestemt sosialt fellesskap, for eksempel familien. Tilhørighet gis således betydning for utvikling av verdier, holdninger, og kultur. Dette ser ut til å ha sammenheng med at barnets indre arbeidsmodell i sin tid ble formet i samspill med

foreldrene (Grøholt et al., 2008). Slik kan vi forstå at barnet kan kjenne tilhørighet til foreldre og familie, selv om det kanskje har levd lengre sammen med andre enn med egen biologisk familien, og at det orienterer seg mot familien som kanskje har utsatt det for omsorgssvikt.

I funnene blir det påpekt at det ikke gjøres noen differensiering over dårlig omsorg. Fra departementets side fastslås det imidlertid at omsorgssvikt kan forekomme i ulike former og i ulike alvorlighetsgrader (Barne-, 2012). Dette fører til at selv om all omsorgssvikt er uønsket, så vil noen former og grader fremstå som grovere og dermed mer alvorlig. Funnene i denne studien formidler imidlertid et syn på barnevernet som et absolutt system; er omsorgen først tatt fra foreldre så er sjansen for tilbakeføring, svært liten. I funnene fremkommer det videre at det kan være et dilemma for barnevernet noen ganger å vite hva som er til det beste for barnet; om noe dårlig omsorg er bedre enn å leve atskilt. Dette kan trolig forstås dersom omsorgssvikt tenkes langs et kontinuum, med upåklagelig omsorg i den ene enden, og alvorlig omsorgssvikt i den andre enden – vil midtpartiet kunne utgjøre en gråsoner, der mye av omsorgen er bra, mens noe er dårlig. Dette kan trolig tolkes dithen at foreldre i gråsonen også har mange gode kvaliteter. Å følge denne tankerekken gjør det mulig å forstå hvordan barn av gråsoner-foreldre, vil flytte hjem igjen. Dette kan ses i sammenheng med en casestudie om en familie der foreldrene hadde rusproblemer, som viste at i alle de årene barna var plassert utenfor hjemmet, var det foreldrene som sto barna nærmest (Sandvig, 2008). Det var i kontakten med foreldrene at barna opplevde stabilitet og kontinuitet, og det var foreldrene som dempet konflikter barna kom opp i – mens de flyttet mellom flere institusjoner og fosterhjem. Videre gjorde kontakten med foreldrene hverdagen lettere for barna i denne studien.

Funnene i denne studien viser at barnevernet erfarer at foreldre fortsetter å være viktige i barnets liv, selv etter brudd som følge av plassering utenfor hjemmet. Det ser ut til å kunne forstås ved at mennesket ikke nødvendigvis har bare gode eller dårlige sider, men heller at disse sidene kommer til uttrykk i ulike situasjoner. Funnene viste også at barnet både kan lengte etter og avvise foreldrene sine. Dette kan trolig forstås ut fra at barnet kan elske foreldrene sine for deres gode kvaliteter, men hate dem for omsorgssvikten de er blitt påført.

I funnene vises det til barn som er fulle av lojalitet til foreldrene sine, selv om de har vært utsatt for stygge krenkelser av dem. Dette ser ut til å stemme overens med forskning der det kom frem at barna var opptatte av å forklare at foreldrene ikke kunne klandres for egen livsførsel (Koch & Koch, 1995), men at det var bakenforliggende omstendigheter som var skyld i problemene deres. Barna avfeide bestemt alle antydninger om at foreldrene selv hadde gjort disse dårlige valgene. Dette kan trolig ses i lys av at lojalitet er et aspekt ved tilknytning (Bunkholdt, 2004). Der det utvikles tilknytning, utvikles det også lojalitet. Når lojalitet er en side ved tilknytning, ser det også ut til å belyse hvorfor barn kan ha lojalitetsfølelse overfor foreldre som utsetter dem for omsorgssvikt.

Det kan synes som om barnet til tross for omsorgssvikt, både kan være glad i foreldrene sine, lengte etter dem, og ha lojalitetsfølelsen intakt. I funnene oppfattes imidlertid barn som ikke vil høre nedsettende prat om foreldrene sine, som å være i lojalitetskonflikt. Spørsmålet er om begrepet 'konflikt' gir et korrekt bilde på dette forholdet. Kan hende står følelsen av lojalitet på egne bein, som forklaring på hvorfor barna ikke vil svikte foreldrene ved å snakke nedsettende om dem. Slik kan lojalitet kanskje måle kvaliteten på barnets tilknytning til foreldrene; lojalitet som tilknytningsmåling.

6.7 Barnevernets «svik» i tilbakeføringssaker

Funnene i denne studien viser også en oppfatning av at barnevernet kunne gjort så mye mer for at barnet skal kunne flytte hjem, fordi barnevernet har anledning til å sette inn mange flere hjelpetiltak. Noen foreldre stilte i en undersøkelse da også spørsmål ved at personer som skal bli fosterforeldre for tilbud om opplæring, mens barns biologiske foreldre selv ikke fikk noe slikt tilbud (Langfeldt & Tranøy, 2012). I undersøkelsen ble det pekt på at staten bruker store ressurser på å rekruttere og lære opp fosterforeldre. På disse obligatoriske fosterhjems kursene, skal altså potensielle fosterforeldre styrkes i diverse oppgaver som ligger i foreldrekompetansen, der i blant å møte barns behov for trygghet, og gi god nok omsorg. I undersøkelsen blir det foreslått at de biologiske foreldre sendes på tilsvarende kurs for å bedre sine ferdigheter som foreldre. Funnene i denne studien forteller at saksbehandlere allerede ved omsorgsovertakelsen, gjør anbefaling i forhold til samværs mengde barnet skal ha med sine foreldre. Dette vil bli

vurdert ut fra om det er sannsynlig eller ikke at barnet flytter hjem i løpet av to år. I tillegg tas det hensyn til barnets alder. Dette er i tråd med lovgivning for samvær (Barne-,2012b). Videre vil mye samvær for å opprettholde tilknytning og tilhørighet til egen familien, være av betydning i positiv retning dersom en tilbakeføring senere skal vurderes (Sandberg, 2003). Lite samvær vil likeledes bidra til sannsynlighet for at tilbakeføring av omsorgen avslås, fordi barnet ikke lengre har tilknytning til foreldre sine. At det blir innvilget lite samvær ved omsorgsovertakelsen ser herved ut til å være ugunstig både med tanke på bruddets uheldige virkning i seg selv (Aamodt, 2005), og med tanke på at forholdene i hjemmet kan forbedre seg slik at barnet kanskje ville kunne flyttet hjem. Samværsmengden har betydning for opprettholdelsen av tilknytning og tilhørighet, som igjen er et av vurderingstemaene ved hjemflytting. Det kan derfor se ut til at barnevernssystemet i noen tilfeller selv legger hindringer for at tilbakeføring av omsorgen skal kunne være en mulighet. Fordi dette er forhold som forskning har påvist direkte vil påvirke sjansen for hjemflytting (Bunkholdt & Sandbæk, 2008).

Funnene i denne studien viser at barnevernet ikke nødvendigvis skiller på form og mengde omsorgssvikt. I studie har vist at ca 60% av alle barn (i Amerika) ble utsatt for omsorgssvikt (Felitti & Anda, 1997). Dette tallet er høyere enn tallet på personer som har psykiske lidelser. Å bli tatt ut av hjemmet oppleves også som en traumatisk hendelse (Finkelhor et al., 2012), noen som medfører at et brudd med foreldre i seg selv vil være en risiko for senere plager.

6.8 Oppsummering av diskusjonen

I diskusjonen er det noen sammenhenger som blir fremtredende, og som ser ut til å kunne belyse hva saksbehandlere må forholde seg til når de skal komme frem til en anbefaling eller fraråding til nemnda, ved tilbakeføringssaker.

Det første som peker seg ut er at saksbehandlere i sitt arbeid vil være styrt av barnevernets budsjett som er blitt bevilget av stat eller kommune. Barnevernets budsjett viser seg ofte å være for små til at tjenesten kan utføre selv lovpålagte oppgaver.

Diskusjonen viser at saksbehandlers utgangspunkt når de starter vurderingen av tilbakeføringsspørsmålet, omfatter bekymring knyttet til risiko for ny plassering, fare

for liv og helse, samt at saksbehandlere selv vil bli stilt ansvarlig – hvis det skulle gå galt. I den formelle beslutningstakingen var det informasjon om foreldres nåværende livssituasjon, omsorgskompetanse, familiens fungering og utfordringer, samt foreldres evne til samarbeid - som er til vurdering. I lys av dette skal det vurderes om barnets hjemlengsel, kan tas til etterretning, slik at barnet kan flytte hjem. Men som diskusjonen påpekte ser barnets mening uansett ikke ut til å ha noen betydning. Imidlertid skjer tilbakeføring av omsorg sjelden, selv om loven sier at i utgangspunktet skal omsorgsovertakelse være midlertidig. Saksbehandlere sitter gjerne igjen med en følelse av å svikte barnet.

Som påpekt er barnevernet forpliktet ved lovgivning, til å iverksette hjelpetiltak på, for å forbedre forholdene hjemme slik at barnet skal kunne flytte hjem. Hjelpetiltak i barnevernet er likevel ofte mangelfulle eller fraværende, og ved krav fra foreldre om å få tilbake omsorgen er det ofte på nettopp områdene der det ikke har vært satt inn tiltak, at hjemmesituasjonen ikke vurderes som god nok. Dette ender opp med at det er barnevernets manglende innsats for å få ting til, som i bunn og grunn har sviktet. Et annet forhold som kommer til syne i diskusjonen, er hvordan den samværsmengden som barnevernet bestemte da omsorgsovertakelsen fant sted, blir sterkt medvirkende til – eller avgjørende for – om hjemflytting anbefales. Igjen blir det tydelig at barnevernet selv, gjennom sine bestemmelser og handlinger, selv legger til rette for, eller hindrer, tilbakeføringer. Det kan synes som at barnevernet selv legger hindringer for fremtidige tilbakeføringer ved å ikke sette inn tilstrekkelige hjelpetiltak eller tillate tilstrekkelig mengde samvær.

7. METODISKE OVERVEIELSER

7.1 Refleksivitet

Tjora (2012) påpeker viktigheten av å reflektere over hvordan tolkningene av innsamlet data, fremkommer. Dette ses i sammenheng med at data ikke kan betraktes som en ren speiling av virkeligheten, men må tolkes for å gi mening. Det vil si at tolkningen også er så vel kontekstavhengig, som avhengig av øynene som ser. Som følge av dette blir det nødvendig med bevissthet rundt tilblivelsen av egne tolkninger. Dette kan oppnås ved refleksjoner rundt hvordan våre tolkninger påvirkes av kognitive, teoretiske, og

språklige impulser, samt av politiske og kulturelle erfaringer. Ut fra dette vil jeg nå forsøke å utforske mine egne tolkninger og hva som kan ha påvirket disse.

Interessen for temaet som ble grunnlaget for problemstillingen, er hentet fra mitt eget arbeidsfelt. Temaet vokste frem på bakgrunn av spesifikke erfaringer jeg hadde hatt med noen samarbeidspartnere, og som jeg lot meg forundre over. Slik har mitt eget ståsted fått betydning for så vel problemstillingen som for utforming av intervjuguide – og ikke minst min forforståelse. Fordi det ikke er mulig å unngå egen forforståelse, slik Gadamer (2010) hevder, blir det desto viktigere å være seg bevisst forforståelsen og dens opphav.

Mitt ståsted i fag og arbeidsfelt må videre antas å ha hatt innflytelse på det teoretiske perspektivet som ble valgt ut. Sammen med forforståelsen vil mitt teoretiske perspektiv dermed ligge til grunn for analysen og for tolkning av funnene. Dette betyr at et annet ståsted og annet teoretisk perspektiv, sannsynligvis ville gitt andre tolkninger. Dette vil kunne skje fordi disse aspektene ville kunne føre til vektlegging av andre meningsenheter i datamaterialet, eller at samme meningsenheter forstås forskjellig. Tjora (2012) påpeker at data ikke er en ren speiling av virkeligheten, men må tolkes for å kunne gi mening. Ikke minst er tolkninger kontekstavhengig. Samtidig vil forskerens eget verdigrunnlag på ulike områder som kulturelle, politiske, teoretiske idéer påvirke tolkningene (ibid).

Samtidig som det ikke er min egen yrkesgruppe jeg har forsket på, har jeg hatt en viss kjennskap til fagfeltet igjennom samarbeid i forhold til samme målgruppe. Kan hende har jeg nærmet meg dataanalyse og tolkning med noe mindre forforståelse, enn om det hadde vært mitt eget fagfelt. Kan hende har dette muliggjort en større grad av nysgjerrighet, # slik Tom Andersen (2006) anbefalte i søken etter innsikt. Noe forhåndskunnskap til fagfeltet kan likevel ha bidratt til innsikt, fordi dataene har gitt mening, i betydning av at jeg har kunnet tillegge dem mening.

At det ikke var mitt eget fagfelt vil trolig ha bidratt til å ivareta en kritisk distanse til analyse og tolkning (Malterud, 2011). Nødvendig distanse til empirien vil også kunne oppnås ved å innta metaposisjon under analysen. Kan hende var det mulig for meg å hente ut andre tolkninger, fordi mitt perspektiv er annerledes enn informantenes eget. Slik kan trolig deres erfaringer ses i nytt lys. Hadde jeg selv vært saksbehandler i

barnevernet, kan det hende at det ville vært vanskeligere å få øye på aspekt som skiller seg vesentlig ut fra det jeg allerede visste.

Selv om jeg har forsket på et tema som tilhører et annet fagfelt enn det jeg selv jobber innenfor, er uansett ikke arbeidsoppgavene i særlig grad sammenfallende. Dette betyr at det har vært mye nytt å sette seg inn i, både hva gjelder teoretiske perspektiver og lovgivning - ikke minst. Kan hende har det vært en fordel for studien at jeg hadde så pass lite forhåndskunnskap til feltet. Dermed ble all data interessant, og ingenting ble tolket som ubetydelig, heller ikke dataene som overrasket meg.

7.2 Relevans

Malterud (2011) betrakter relevans som et spørsmål om hva kunnskapen funnene gir, kan brukes til – og utdyper dette ved begrepet overførbarhet. I denne studien vil funnene kunne gi innsikt i utfordringer som saksbehandlere i barnevernet blir stilt overfor i tilbakeføringssaker.

Overførbarhet som Malterud (2011) ser som et tegn på relevans, vil for denne studiens del kunne gjelde andre saksbehandlere som jobber i barnevernet. Imidlertid hadde jeg bare to informanter, noe som vanskeliggjør sikre overføringer. Med flere informanter ville jeg hatt bedre sjanse til å oppnå at noen oppfatninger og tendenser kunne i større grad, kunne utpekt seg. Noen fellestrekk kom likevel til syne, men det med bare to informanter utgjør ikke fellestrekene noe grunnlag for overførbarhet til andre saksbehandlere enn de to som utgjorde utvalget. På den andre siden er det imidlertid heller ikke utenkelig at funnene vil være beskrivende for utfordringene som andre saksbehandlere står i – det er bare umulig å slå fast.

I forbindelse med beslutningstaking viste det seg å være mange forhold som spiller inn. Dermed kan det være deler av funnene som kan overføres til andre yrkesgrupper også. For eksempel vil funnet om at det å stå ansvarlig for avgjørelser, kan føre til andre beslutninger enn om det ikke var krav til ansvarliggjøring – trolig kunne overføres til andre helsefaglige yrker der det finnes en brukergruppe som det skal besluttes i forhold til.

7.3 Validitet

Validitet tar for seg studiens gyldighet (Tjora, 2012). Forskeren må spørre seg om svarene som fremkommer faktisk er egnet til å besvare de spørsmålene som skulle undersøkes. Hvis ikke vil resultatet være ugyldig i forhold til forskningsspørsmålet (Polit & Beck, 2012a). Gyldigheten styrkes ved at studien legger frem fremgangsmåte, begrunner valg av metode for datainnsamling, og om det er teoretiske innspill som får betydning i studien. Jeg vil derfor redegjøre for noen overveielser rundt det hele.

En studie med begrenset omfang, slik det er tilfellet for en masteroppgave, kan vanskelig påberope seg resultater med en slik tyngde som må til for at studien skal kunne levere sikre svar. Med bare to deltakere har denne studien følgelig ikke kraft til å belyse spørsmålet for andre enn utvalget. Ønsket var fem informanter, men det endte opp med bare to. Begge hadde imidlertid jobbet mange år i barnevernet, og hadde således mye erfaring i yrket. Til sammen belyste disse to et bredt spekter av utfordringer knyttet til tilbakeføringsspørsmål. Dette medførte et rikt datamateriale som grunnlag for analysen.

Metodevalget falt på dybdeintervju, men da hadde jeg først vurdert fokusgruppeintervju (Tjora, 2012), på grunn av min oppfatning av at gruppers interaksjon vil ha betydning for prosessen som fører fram til beslutninger. I tillegg fremsto det som tidsbesparende å intervju flere på en gang. Imidlertid ville kollegers tilstedeværelse trolig kunne hindre ærlige svar fra den enkelte. Ærlige beskrivelser ble viktigere for denne studiens kvalitet. Dermed så det ut til at dybdeintervju vil være metoden som er best egnet i arbeidet med å besvare problemstillingen, fordi det er menneskers erfaringer, meninger og holdninger som er av interesse. Dybdeintervjuet gir anledning til å invitere informanten til å dele sine opplevelser med forskeren, altså beskrive fenomenene slik de fremstår for dem på det individuelle planet (Tjora, 2012). Fordi jeg skulle undersøke informantens opplevelser av utfordringene som de møter, nettopp på det individuelle planet, i en bestemt type arbeidsoppgave, valgte jeg å benytte meg av dybdeintervju som metode for datainnsamling.

Når vi ved bruk av dybdeintervju forsøker å få tilgang til menneskets private erfaringer, ser dette ut til å være i tråd med et fenomenologisk tankegods (Tjora, 2012) - noe som passet godt når den vitenskapsteoretiske tilnærmingen ble inspirert av fenomenologi.

En svakhet med dybdeintervjuet er at utelukkende subjektive opplevelser vil ha betydning for studiens generaliserbarhet (Polit & Beck, 2012a). Med i denne studien var det bare to deltakere, så generaliserbarhet kan det knapt nok snakkes om. En annen svakhet knyttes til at det bare er informantens subjektive opplevelse vi kan oppnå innsikt i (Tjora, 2012). Dermed møter vi på flere usikkerhetsmomenter, som at informanten selv selekterer i forhold til erfaringer hun vil snakke om. Videre har vi blant annet tidsaspektet som kan medføre at betydningsfulle opplevelser er gått i glemmeboka. Hjernens funksjon viser seg å favorisere noen type informasjon (Smith & Kosslyn, 2009), for eksempel det som gjør oss følelsesmessig berørt. Dette betyr at selv om informantene holder seg til en enkelt sak, så vil noen aspekt ved saken tre i bakgrunnen, og stå i fare for å bli oversett, mens andre aspekt vies oppmerksomhet. Informasjon som overses kunne likevel være nyttig for studien. Å tenke på en bestemt sak skulle bidra til å hjelpe hukommelsen. Intervjuguidens hovedspørsmål inviterte da også til at informantene skulle tenke på en bestemt tilbakeførings sak som de hadde tatt beslutning i, når de skulle fortelle om utfordringene. Imidlertid var det de sakene som informantene oppfattet som mest beskrivende til ethvert spørsmål som fortløpende ble valgt.

Intervjuguidens hensikt var blant annet å få frem viktige aspekt omkring informantenes erfaringer. Imidlertid opplevde jeg at informantene riktignok svarte på spørsmålene, men forholdsvis kort, fordi andre elementer ved temaet ble viktigere for dem å belyse. Utgangspunktet var også at informantene skulle snakke mest mulig fritt, mens jeg likevel hadde noen spørsmål som det var viktig å få deres synspunkt om, dersom de ikke selv tok tak i disse punktene.

Til tross for bare to informanter var resultatet et bredt spekter av ulike data, der storparten av intervjuene var mettet med relevante meningsbærende enheter. Dette ga grunnlag for å belyse problemstillingen ut fra flere perspektiv.

Til analysen har jeg anvendt systematisk tekstkondensering. Analysens formål er å skape forbindelse mellom rådata og resultater, gjennom organisering, fortolkning og sammenfatning av datamaterialet (Malterud, 2011). Problemstillingen utgjør utgangspunktet for analysen, der vi leter etter mønstre og kjennetegn. Gjennom systematisk kritisk refleksjon kan disse identifiseres og gjenfortelles. Et kritisk punkt i analysearbeidet, ser ut til å handle om hvor godt kategoriene dekker resultatene. Dette

er viktige for forskningsresultatene troverdighet (ibid). I denne studien var det bare en liten del av datamaterialet som ikke kom med i analyseprosessen. Dette betyr at nesten hele empirien i datamaterialet var egnet til å belyse temaet som jeg ville utforske. Etter at meningsbærende enheter var hentet ut av teksten, og de var samlet i subgrupper, var min veileder behjelpelig med å danne hensiktsmessige kategorier. Dette var nyttig for å kunne gi en tydelig og oversiktlig redegjørelse av empiriske materialet.

Malterud (2011) omtaler bruk av direkte sitater som fargerike og typiske illustrasjoner som skal være egnet til å utdype det som den analytiske teksten beskriver. Tjora (2012) påpeker at når informantens stemme igjennom sitat, formidles til leseren, vil dette bidra til å styrke påliteligheten. Videre ser det ut til at sitater kan tilføre presentasjonen en nerve som gir leseren en nærhet til datamaterialet og således til temaet i studien, og ser slik ut til å styrke forbindelsen mellom empiri og resultater - slik de fremkommer funndelen.

Problemstillingen til denne studien var knyttet til utfordringer som saksbehandlere i barnevernet står overfor når de skal beslutte i tilbakeføringsspørsmål. Intervjuenes søkelys var på tilbakeføring. Innholdet i besvarelsene tolket jeg som å handle om tilbakeføring, og ikke noe annet. Imidlertid er det nok noen elementer ved å beslutte i tilbakeføringssaker, som kan være lik elementer fra beslutninger i andre typer saker. Et eksempel kan være beslutninger i samværsaker, som trolig har noen felles vurderingstema med inn i beslutningstaking. Dermed kan det ikke utelukkes at informantene har dratt veksler på andre typer beslutninger som de har erfaring fra. Imidlertid er ikke dette overveiende sannsynlig, fordi informantene tilsynelatende hadde fullt fokus på tilbakeføringstemaet.

8. AVSLUTNING

8.1 Oppsummering av studien

Denne studien har vært konsentrert rundt utfordringer som saksbehandlere i barnevernet står overfor, når de skal beslutte i tilbakeføringsspørsmål. Utvalget av deltakere til studien besto av to saksbehandlere som jobber i barnevernet, og har erfaring fra beslutninger i barnevernet. Disse var informanter i hvert sitt dybdeintervju.

Studien har vært en reise i et landskap med ukjent terreng. Jeg har blitt overrasket over kompleksiteten i tilbakeføringssaker, til tross for at jeg bare har sett på tema som er relevant til tilbakeføring. Studien har vist saksbehandlere som arbeider ut i fra et genuint ønske om å få til de beste løsningene for barnet. Det er mange hensyn som saksbehandlerne må ta; på den ene siden skal de være tro mot systemet, og på den andre siden ha forståelse for barnets lengsel hjem. Ofte sitter de ikke bare med en følelse av å svikte barnet, men heller ikke av å redde noen. Så hatten av for dem alle!

Da jeg planla studien hadde jeg en tanke om å ikke gjøre meg noen forventninger til funnene på forhånd. Det var likevel noen funn som pekte seg ut som overraskende, fordi de ikke var ventet. Selv om jeg ikke hadde forventet de andre funnene heller, opplevde jeg dem ikke som uventet. Jeg ble ikke overrasket av å høre at utfordringene ville handle om hjemmeforholdene, så som omsorgskompetanse, og om barnets atferd. Jeg hadde derimot ikke ventet at utfordringene også skulle være på systemnivå, og angå ressurser. Ei heller at barnevernet selv skulle være sin verste fiende, i betydning av selv å legge hindringer for fremtidig tilbakeføring av omsorgen til foreldre.

8.2 Implikasjoner for praksis

Brudd med foreldre vil kunne ha stor betydning for barnets fremtidige psykiske helse. Å flytte vil derfor kunne gjøre en forskjell for disse barna – forutsatt at forholdene hjemme er blitt tilstrekkelig forbedret. Slik studiens resultater viser, kan det se ut til at barnevernet har et uutnyttet potensiale i forhold til bruk av hjelpetiltak - som skal ha som mål å forbedre hjemmesituasjonen slik at barnet kan flytte hjem. Kanskje er det ikke barnevernet, men andre som skal ha dette ansvaret, ettersom forholdet mellom barn og foreldre kan vanskeliggjøre et samarbeid.

En slik innsats vil sannsynligvis forutsette mer ressurser til hjelpetiltak, ikke minst som økte økonomiske bevilgninger – trolig i en slik størrelse at departementsnivå må involveres.

Fordi samværmengden under plassering utenfor hjemmet, vil ha betydning for om barnet kan flytte hjem, ser det også ut til å være nødvendig med mer samvær i denne perioden. Ikke minst blir det viktig å starte ut med tilstrekkelig med samvær, slik at barnevernet unngår å selv legge hindringer for mulig tilbakeføring. En slik endring i

praksis vil imidlertid kreve endring i retningslinjene som regulerer samværsmengde ut i fra barnets alder og hva som tenkes blir best ut i fra tilknytning.

8.3 Videre forskning

Ut fra studiens resultat vil det være behov på å se nærmere på de mange leddene i barnevernet, der disse leddene påvirker beslutningen. Videre blir det nødvendig å undersøke hvordan hjelpetiltak kan forbedres, og ikke minst på hvilke områder det må arbeides med. Disse områdene kan handle om å få frem potensialet disse foreldrene trolig har med tanke på forbedringer. Videre hvordan få til et godt samarbeid, og hvordan kunne ta til etterretning barnets ønske om å flytte hjem. I tillegg er det behov for å undersøke hvordan kravet til ansvarlighet hos saksbehandlere, kan ivaretas, uten at disse blir stilt ansvarlig dersom en hjemflytting skulle ende fatalt.

8.4 Konklusjon

Studiens funn tyder på at saksbehandlers utfordringer i tilbakeføringsaker, kan knyttes til barnevernets egne avgjørelser som regulerer samvær mellom barn og foreldre, samt tiltak rettet mot hjemmeforholdene. I tillegg kan bekymring for selv å bli ansvarliggjort dersom hjemflyttingen viser å være uheldig, være en utfordring i beslutninger om tilbakeføring av omsorgen til hjemmet.

8.5 Opplysning om vedlegg:

Vedlegg 1: Søknad til Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste (NSD)

Vedlegg 2: Godkjenning fra NSD

Vedlegg 3: Forespørsel til dette barnevernskontoret med invitasjon om å delta i et forskningsprosjekt om tilbakeføring av omsorgen for barn som er plassert utenfor hjemmet.

Vedlegg 4: Sms med forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

Vedlegg 5: Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjekt

Vedlegg 6: Intervjuguide

Litteratur:

- Aamodt, L. (2005). *Familien mellom mange hjelpere. Refleksjoner i sosialfaglig arbeid*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Aronson, E., Wilson, T. D., & Akert, R. M. (2007). *Social psychology* (6th ed. ed.). Upper Saddle River, N.J: Pearson Education.
- Backe-Hansen, E. (2004). *God nok omsorg: riktige beslutninger i barnevernet*. Oslo: Kommuneforl.
- Barne-, L.-o. I. (2012a, 10.02.2012). Barnevernets oppgaver. from <https://www.regjeringen.no/nb/tema/familie-og-barn/barnevern/slettes/barnevernets-oppgaver1/id476334/>
- Barne-, L.-o. I. (2012b). Omsorgsovertakelse. from <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/nouer/2012/nou-2012-5/7.html?id=671516>
- Barne-, L.-o. I. (2012c). Tilbakeføring. from <http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/nouer/2012/nou-2012-5/10.html?id=671600>
- Barnevernet. (2014). from <http://www.bufdir.no/barnevern/> [lesedato: 30.03.2015]
- Bowlby, J. (1988). *A secure base. Clinical applications of attachment theory*. London: Routledge.
- Bunkholdt, V. (1990). *Barnevernpsykologi* TANO AS.
- Bunkholdt, V. (1999). Samvær og kontakt. *Norsk Fosterhjemsforening, temahefte, 4*.
- Bunkholdt, V. (2010). *Fosterhjemsarbeid: fra rekruttering til tilbakeføring* (3. utg. ed.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Bunkholdt, V., & Sandbæk, M. (2008). *Praktisk barnevernarbeid* (5. utg. ed.). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Bøe, T., & Thomassen, A. (2007). *Fra psykiatrisk helsearbeid. Om etikk, relasjoner og nettverk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Christiansen, Ø., & Universitetet i, B. (2011). *Når barn plasseres utenfor hjemmet : beslutninger, forløp og relasjoner : under barnevernets (ved)tak*. Universitetet i Bergen, Bergen.
- Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Dozier, M., Albus, K., Fisher, P. A., & Sepulveda, S. (2002). Interventions for fosterparents: Implications for developmental theory. *Development and Psychopathology, 14*.
- Felitti, V. J., & Anda, R. F. (1997). The adverse childhood experiences (ACE) study. from <http://www.cdc.gov/ace/index.htm>
- Finkelhor, D., Shattuck, A., Turner, H., & Hamby, S. (2012). Improving the adverse childhood experiences study scale. Retrieved 12.04, 2012, from <http://archpedi.jamanetwork.com>
- Fyrand, L. (2005). *Sosialt nettverk. Teori og praksis*. (2 ed.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Gadamer, H.-G., & Holm-Hansen, L. (2010). *Sannhet og metode : grunntrekk i en filosofisk hermeneutikk*. Oslo: Pax.
- Goldstein, J., Freud, A., & Solnit, A. (1980). *Retten til barnet - eller barnets rett?* Oslo Universitetsforlaget.
- Grimen, H., & Molander, A. (2009). Profesjon og skjønn. In A. Molander & L. I. Terum (Eds.), *Profesjonsstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Grøholt, B., Sommerschild, H., & Garløv, I. (2008). *Lærebok i barnepsykiatri* (4. utg. ed.). Oslo: Universitetsforl.
- Havnen, K. J. S. (2013). Er plassering alltid bra? – Barnevernets moglege skadelege effektar på barn. *Tidsskriftet Norges Barnevern, 90(03)*, 132-145.
- Jensen, P., & Ulleberg, I. (2011). *Mellom ordene*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Koch, A., & Koch, K. (1995). *Barn av barnevernet*. Oslo: Ad notam Gyldendal.
- Langfeldt, N., & Tranøy, J. (2012). Fosterhjemsekspimentet from <http://www.sakkyndig.com/psykologi/artvit/langfeldt2012.pdf> [Lesedato: 30.09.2014]
- Malterud, K. (2011). *Kvalitative metoder i medisinsk forskning*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Molander, A., & Smeby, J.-C. (2013). *Profesjonsstudier : 2*. Oslo: Universitetsforl.

- Newman, B. M., & Newman, P. R. (2009). *Development Through Life: A Psychosocial Approach* (10 ed.). Belmont: Wadsworth Cengage Learning.
- Nortvedt, P., & Grimen, H. (2004). *Sensibilitet og refleksjon. Filosofi og vitenskapsteori for helsefag*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Norvoll, R. (2002). *Samfunn og psykiske lidelser - samfunnsvitenskapelige perspektiver - en introduksjon*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- NOU. (2012). from <https://www.regjeringen.no/nb/dokumenter/nou-2012-1/id669113/> [Lesedato:12.10.2014]
- NTNU. (2015). Resultater fra forskningsprosjektet: Psykisk helse hos barn og unge i barneverninstitusjoner. Trondheim: Regionalt kunnskapssenter for barn og unge - Psykisk helse og barnevern.
- Polit, D., & Beck, C. T. (2012a). *Nursing Research. Generating and assessing evidence for nursing practice* (9 ed.). Philadelphia: Wolters Kluwer/Lippincott Williams & Wilkins.
- Polit, D., & Beck, C. T. (2012b). *Nursing Research: Generating and Assessing Evidence for Nursing Practice* (9 ed.). Philadelphia: Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams & Wilkins.
- Ruyter, K. W. (2003). Forskningsetikkens spede begynnelse og tilblivelse. In K. W. Ruyter (Ed.), *Forskningsetikk*. Oslo: Gyldendal.
- Sandberg, K. (2003). *Tilbakeføring av barn etter omsorgsovertakelse*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Sandvig, A. (2008). *En fortelling om rus, barnevern og tilbakeføring av barn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Smith, E. E., & Kosslyn, S. M. (2009). *Cognitive psychology : mind and brain*. Upper Saddle River, N.J: Pearson/Prentice Hall.
- Størksen, I. (2009). Kan foreldres samlivsbrudd påvirke små barns tilpasning og tilknytning? Presentasjon av nasjonal og internasjonal forskning og et pågående norsk forsknings- og utviklingsprosjekt *Impuls - tidsskrift for psykologi*, 63(2).
- Svenaesus, F., & Nilsen, L. (2005). *Sykdommens mening : og møtet med det syke mennesket*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Sviland, R., Råheim, M., & Martinsen, K. (2010). Språk - uttrykk for inntrykk. *Matrix*, 2, 132-156.
- Thornquist, E. (2003). *Vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Tjora, A. (2012). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (2 ed.). Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Vagli, Å. (2014). Ubehag i barnevernsarbeid. Oslo: Gyldendal akademisk, 2014.
- WHO. from sitat.hviteorn.no/fakta-om-psykisk-helse/ [lesedato 21.04.2015].
- Wiborg, L. H. (2010). *Mellom barn og budsjett : hvordan forstå barnevernsledelse*. Oslo: Kommuneforl.

Vedlegg 1

MELDESKJEMA

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Meldeskjema (versjon 1.4) for forsknings- og studentprosjekt som medfører meldeplikt eller konsesjonsplikt (jf. personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter).

1. Intro		
Samles det inn direkte personidentifiserende opplysninger?	Ja ☐ Nei ☒	En person vil være direkte identifiserbar via navn, personnummer, eller andre personentydige kjennetegn.
Hvis ja, hvilke?	☐ Navn ☐ 11-sifret fødselsnummer ☐ Adresse ☐ E-post ☐ Telefonnummer ☐ Annet	Les mer om hva personopplysninger . NB! Selv om opplysningene skal anonymiseres i oppgave/rapport, må det krysses av dersom det skal innhentes/registreres personidentifiserende opplysninger i forbindelse med prosjektet.
Annet, spesifiser hvilke		
Samles det inn bakgrunnsopplysninger som kan identifisere enkeltpersoner (indirekte personidentifiserende opplysninger)?	Ja ☐ Nei ☒	En person vil være indirekte identifiserbar dersom det er mulig å identifisere vedkommende gjennom bakgrunnsopplysninger som for eksempel bostedskommune eller arbeidsplass/skole kombinert med opplysninger som alder, kjønn, yrke, diagnose, etc.
Hvis ja, hvilke		
Skal det registreres personopplysninger (direkte/indirekte/via IP-/epost adresse, etc) ved hjelp av nettbaserte spørreskjema?	Ja ☐ Nei ☐	Les mer om nettbaserte spørreskjema .
Blir det registrert personopplysninger på digitale lyd-/bilde- eller videoopptak?	Ja ☐ Nei ☒	Bilde/videoopptak av ansikter vil regnes som personidentifiserende. For at stemme skal regnes som personidentifiserende, må denne bli registrert i kombinasjon med andre opplysninger, slik at personer kan gjenkjennes.

Søkes det vurdering fra REK om hvorvidt prosjektet er omfattet av helseforskningsloven?	Ja ☐ Nei ☐	NB! Dersom REK (Regional Komité for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk) har vurdert prosjektet som helseforskning, er det ikke nødvendig å sende inn meldeskjema til personvernombudet (NB! Gjelder ikke prosjekter som skal benytte data fra pseudonyme helseregistre). Dersom tilbakemelding fra REK ikke foreligger, anbefaler vi at du avventer videre utfylling til svar fra REK foreligger.
2. Prosjektittel		
Prosjektittel	Veien hjem. Et spørsmål om barnevernets anbefaling i tilbakeføringsaker.	Oppgi prosjektets tittel. NB! Dette kan ikke være «Masteroppgave» eller liknende, navnet må beskrive prosjektets innhold.
3. Behandlingsansvarlig institusjon		
Institusjon	UiT Norges arktiske universitet	Velg den institusjonen du er tilknyttet. Alle nivå må oppgis. Ved studentprosjekt er det studentens tilknytning som er avgjørende. Dersom institusjonen ikke finnes på listen, har den ikke avtale med NSD som personvernombud. Vennligst ta kontakt med institusjonen.
Avdeling/Fakultet	Det helsevitenskapelige fakultet	
Institutt	Institutt for helse- og omsorgsfag	
4. Daglig ansvarlig (forsker, veileder, stipendiat)		
Fornavn	Anne-Grethe	Før opp navnet på den som har det daglige ansvaret for prosjektet. Veileder er vanligvis daglig ansvarlig ved studentprosjekt. Veileder og student må være tilknyttet samme institusjon. Dersom studenten har ekstern veileder, kanbiveileder eller fagansvarlig ved studiestedet stå som daglig ansvarlig. Arbeidssted må være tilknyttet behandlingsansvarlig institusjon, f.eks. underavdeling, institutt etc. NB! Det er viktig at du oppgir en e-postadresse som brukes aktivt.
Etternavn	Talseth	
Stilling	Førsteamanuensis	
Telefon	77660656	
Mobil	anne.g.talseth@uit.no	
E-post		
Alternativ e-post		

		Vennligst gi oss beskjed dersom den endres.
Arbeidssted	Universitetet i Tromø	
Adresse (arb.)	Uit Norges artiske universitet, postboks 6050	

Postnr./sted (arb.sted)	9037 Tromsø	
Sted (arb.sted)	Tromsø	

5. Student (master, bachelor)

Studentprosjekt	Ja ☒ Nei ☐	Dersom det er flere studenter som samarbeider om et prosjekt, skal det velges en kontaktperson som føres opp her. Øvrige studenter kan føres opp under pkt 10.
Fornavn	Lill Antia	
Etternavn	Varvik	
Telefon	93035741	
Mobil		
E-post	lvarvik@online.no	
Alternativ e-post		
Privatadresse	Rossvoll	
Postnr./sted (privatadr.)	9322 Karlstad	
Sted (arb.sted)	Karlstad	
Type oppgave	☐ Masteroppgave ☐ Bacheloroppgave ☐ Semesteroppgave ☐ Annet	

6. Formålet med prosjektet

Formål	Jeg er opptatt av tilbakeføringsspørsmål i barnevernet, for barn som er institusjonsplasserte. Målet blir å oppnå innsikt om forhold som bidrar til beslutninger i tilbakeføringssaker.	Redegjør kort for prosjektets formål, problemstilling, forskningsspørsmål e.l.
7. Hvilke personer skal det innhentes personopplysninger om (utvalg)?		
Kryss av for utvalg	☐ Barnehagebarn ☐ Skoleelever ☐ Pasienter ☐ Brukere/klienter/kunder ☐ Ansatte ☐ Barnevernsbarn ☐ Lærere ☐ Helsepersonell ☐ Asylsøkere ☐ Andre	
Beskriv utvalg/deltakere	Utvalget vil utelukkende bestå av saksbehandlere i barnevernet.	Med utvalg menes dem som deltar i undersøkelsen eller dem det innhentes opplysninger om.
Rekruttering/trekking	Rekrutteringen vil være blant ansatte på barnevernkontor. Deltakerne har jobbet minst fem år som saksbehandler i barnevernet, og har erfaring med å fatte vedtak i tilbakeføringssaker som gjelder institusjonsplasserte barn.	Beskriv hvordan utvalget trekkes eller rekrutteres og oppgi hvem som foretar den. Et utvalg kan trekkes fra registre som f.eks. Folkeregisteret, SSB-registre, pasientregistre, eller det kan rekrutteres gjennom f.eks. en bedrift, skole, idrettsmiljø eller eget nettverk.
Førstegangskontakt	Jeg kontakter lederen ved de aktuelle barnevernkontorene pr telefon, å spør om det er interesse for å delta i en studie. Hvis jeg får positivt svar, sender jeg et informasjonsbrev på e-post til dette barnevernkontoret, der jeg informerer om prosjektet mitt. Se vedlegg 1.	Beskriv hvordan kontakt med utvalget blir opprettet og av hvem. Les mer om dette på temasidene .
Alder på utvalget	☐ Barn (0-15 år) ☐ Ungdom (16-17 år) ☒ Voksne (over 18 år)	Les om forskning som involverer barn på våre nettsider.
Omtrentlig antall personer som inngår i utvalget	Det vil bli fem deltakere i utvalget.	
Samles det inn sensitive personopplysninger?	Ja ☐ Nei ☒	Les mer om sensitive opplysninger .

Hvis ja, hvilke?	☐ Rasemessig eller etnisk bakgrunn, eller politisk, filosofisk eller religiøs oppfatning ☐ At en person har vært mistenkt, siktet, tiltalt eller dømt for en straffbar handling ☐ Helseforhold ☐ Seksuelle forhold ☐ Medlemskap i fagforeninger	
------------------	--	--

Inkluderes det myndige personer med redusert eller manglende samtykkekompetanse?	Ja ☐ Nei ☒	Les mer om pasienter, brukere og personer med redusert eller manglende samtykkekompetanse .
Samles det inn personopplysninger om personer som selv ikke deltar (tredjepersoner)?	Ja ☐ Nei ☒	Med opplysninger om tredjeperson menes opplysninger som kan spores tilbake til personer som ikke inngår i utvalget. Eksempler på tredjeperson er kollega, elev, klient, familiemedlem.
8. Metode for innsamling av personopplysninger		
Kryss av for hvilke datainnsamlingsmetoder og datakilder som vil benyttes	☐ Papirbasert spørreskjema ☐ Elektronisk spørreskjema ☒ Personlig intervju ☐ Gruppeintervju ☐ Observasjon ☐ Deltakende observasjon ☐ Blogg/sosiale medier/internett ☐ Psykologiske/pedagogiske tester ☐ Medisinske undersøkelser/tester ☐ Journaldata	<p>Personopplysninger kan innhentes direkte fra den registrerte f.eks. gjennom spørreskjema, intervju, tester, og/eller ulike journaler (f.eks. elevmapper, NAV, PPT, sykehus) og/eller registre (f.eks. Statistisk sentralbyrå, sentrale helseregistre).</p> <p>NB! Dersom personopplysninger innhentes fra forskjellige personer (utvalg) og med forskjellige metoder, må dette spesifiseres i kommentar-boksen. Husk også å legge ved relevante vedlegg til alle utvalgs-gruppene og metodene som skal benyttes.</p>
	☐ Registerdata	
	☐ Annen innsamlingsmetode	
Tilleggsopplysninger	Jeg vil foreta dybdeintervju av til sammen fem saksbehandlere fra ulike barnevernkontor, og kommer til å stille noen få spørsmål som informantene blir oppfordret om å utdype. Se vedlegg 3.	
9. Informasjon og samtykke		
Oppgi hvordan utvalget informeres	☒ Skriftlig ☐ Muntlig ☐ Informeres ikke	<p>Vennligst send inn informasjonsskrivet eller mal for muntlig informasjon sammen med meldeskjema.</p> <p>NB! Vedlegg lastes opp til sist i meldeskjemaet, se punkt 15 Vedlegg.</p>

		Last ned vår veiledende mal til informasjonsskriv . Dersom utvalget ikke skal informeres om behandlingen av personopplysninger må det begrunnes.
Innhentes det samtykke fra utvalget?	<ul style="list-style-type: none"> • Ja ○ Nei ○ Flere utvalg, ikke samtykke fra alle 	Dersom det ikke skal innhentes samtykke, må det begrunnes.
10. Informasjonssikkerhet		
Hvordan registreres og oppbevares datamaterialet?	☐ På server i virksomhetens nettverk ☐ Fysisk isolert PC tilhørende virksomheten (dvs. ingen tilknytning til andre datamaskiner eller nettverk, interne eller eksterne) ☐ Datamaskin i nettverkssystem tilknyttet Internett tilhørende virksomheten ■ Privat datamaskin ☐ Videoopptak/fotografi ☒ Lydopptak ☒ Notater/papir ☒ Mobile lagringsenheter (bærbar datamaskin, minnepenn, minnekort, cd, ekstern harddisk, mobiltelefon) ☐ Annen registreringsmetode	<p>Merk av for hvilke hjelpemidler som benyttes for registrering og analyse av opplysninger.</p> <p>Sett flere kryss dersom opplysningene registreres på flere måter.</p> <p>Med «virksomhet» menes her behandlingsansvarlig institusjon.</p> <p>NB! Som hovedregel bør data som inneholder personopplysninger lagres på behandlingsansvarlig sin forskningsserver.</p> <p>Lagring på andre medier - som privat pc, mobiltelefon, minnepinne, server på annet arbeidssted - er mindre sikkert, og må derfor begrunnes. Slik lagring må avklares med behandlingsansvarlig institusjon, og personopplysningene bør krypteres.</p>
Annen registreringsmetode beskriv		

Hvordan er datamaterialet beskyttet mot at uvedkommende får innsyn?	Jeg vil lagre arbeidet som gjøres på pc, med transkribering og analyse, på minnepenn. Verken informantens navn eller barnevernkontorene som de er tilknyttet, vil skrives inn. Transkriberte intervju, notater fra intervjuene, samt informantens navn og arbeidssted kommer til å være innelåst i min private safe. Det samme gjelder lydopptaker og minnepenn. Alt dette vil bli makulert/slettet når studien er avsluttet.	Er f.eks. datamaskintilgangen beskyttet med brukernavn og passord, står datamaskinen i et låsbart rom, og hvordan sikres bærbare enheter, utskrifter og opptak?
Samles opplysningene inn/behandles av en databehandler?	Ja ○ Nei •	Dersom det benyttes eksterne til helt eller delvis å behandle personopplysninger, f.eks.

Hvis ja, hvilken		Questback, transkriberingsassistent eller tolk, er dette å betrakte som en databehandler. Slike oppdrag må kontraktsreguleres.
Overføres personopplysninger ved hjelp av e-post/Internett?	Ja ☐ Nei ☒	F.eks. ved overføring av data til samarbeidspartner, databehandler mm. Dersom personopplysninger skal sendes via internett, bør de krypteres tilstrekkelig.
Hvis ja, beskriv?		
Skal andre personer enn daglig ansvarlig/student ha tilgang til datamaterialet med personopplysninger?	Ja ☒ Nei ☐	
Hvis ja, hvem (oppgi navn og arbeidssted)?		
Utleveres/deles personopplysninger med andre institusjoner eller land?	☒ Nei ☐ Andre institusjoner ☐ Institusjoner i andre land	F.eks. ved nasjonale samarbeidsprosjekter der personopplysninger utveksles eller ved internasjonale samarbeidsprosjekter der personopplysninger utveksles.
11. Vurdering/godkjenning fra andre instanser		
Søkes det om dispensasjon fra taushetsplikten for å få tilgang til data?	Ja ☐ Nei ☒	For å få tilgang til taushetsbelagte opplysninger fra f.eks. NAV, PPT, sykehus, må det søkes om dispensasjon fra taushetsplikten. Dispensasjon søkes vanligvis fra aktuelt departement.
Hvis ja, hvilke		
Søkes det godkjenning fra andre instanser?	Ja ☐ Nei ☒	F.eks. søke registereier om tilgang til data, en ledelse om tilgang til forskning i virksomhet, skole.
Hvis ja, hvilken		
12. Periode for behandling av personopplysninger		
Prosjektstart	10.11.2014	Prosjektstart Vennligst oppgi tidspunktet for når kontakt med utvalget skal gjøres/datainnsamlingen starter.
Planlagt dato for prosjektslutt	01.10.2015	Prosjektslutt: Vennligst oppgi tidspunktet for når datamaterialet enten skal anonymiseres/slettes,

		eller arkiveres i påvente av oppfølgingsstudier eller annet.
Skal personopplysninger publiseres (direkte eller indirekte)?	☐ Ja, direkte (navn e.l.) ☐ Ja, indirekte (bakgrunnsopplysninger) ☐ Nei, publiseres anonymt	NB! Dersom personopplysninger skal publiseres, må det vanligvis innhentes eksplisitt samtykke til dette fra den enkelte, og deltakere bør gis anledning til å lese gjennom og godkjenne sitater.
Hva skal skje med datamaterialet ved prosjektslutt?	☒ Datamaterialet anonymiseres ☐ Datamaterialet oppbevares med personidentifikasjon	NB! Her menes datamaterialet, ikke publikasjon. Selv om data publiseres med personidentifikasjon skal som regel øvrig data anonymiseres. Med anonymisering menes at datamaterialet bearbeides slik at det ikke lenger er mulig å føre opplysningene tilbake til enkeltpersoner. Les mer om anonymisering .
13. Finansiering		
Hvordan finansieres prosjektet?	Forventede utgifter blir i forhold til bilkjøring, samt innkjøp av lydopptaker. Disse utgiftene dekker jeg selv.	
14. Tilleggsopplysninger		
Tilleggsopplysninger		

Vedlegg 2**Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS**

NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Anne-Grethe Talseth

Institutt for helse- og omsorgsfag UiT Norges arktiske universitet

9037 TROMSØ

Vår dato: 27.10.2014

Vår ref: 40188 / 3 / IB

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 07.10.2014.

Meldingen gjelder prosjektet:

<i>40188</i>	<i>Veien hjem. Et spørsmål om barnevernets anbefaling i tilbakeføringsaker</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>UiT Norges arktiske universitet, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Anne-Grethe Talseth</i>
<i>Student</i>	<i>Lill Antia Varvik</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Avdelingskontorer / District Offices:

OSLO: NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no

TRONDHEIM: NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrre.svarva@svt.ntnu.no

TROMSØ: NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@sv.uit.no

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 01.10.2015, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Katrine Utaaker Segadal

Inga Brautaset

Kontaktperson: Inga Brautaset tlf: 55 58 26 35

Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Lill Antia Varvik lvarvik@online.no

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 40188

Data innhentes ved personlig intervju med saksbehandlere i barnevernet. Utvalget informeres skriftlig om prosjektet og samtykker til deltakelse. Informasjonsskrivet er godt utformet.

Utvalget rekrutteres ved at forespørselen formidles via barnevernskontoret. I brevet til barnevernskontoret anbefaler vi følgende endringer:

- det kan gjerne presiseres at deltagere rekrutteres fra ulike barnevernskontorer - avsnittet om "Frivillig deltakelse" kan slettes

Saksbehandlerne har taushetsplikt, og kan ikke gi opplysninger som kan identifisere enkeltklienter, verken direkte eller indirekte. Det innebærer at ikke bare navn, men også indirekte identifiserende opplysninger (som alder, kjønn, tid/sted, evt. diagnoser, landbakgrunn, spesielle hendelser ol.) må utelates. Det er svært viktig at intervjuet gjennomføres på en slik måte at taushetsplikten overholdes. Intervjuer og informant har sammen ansvar for dette, og bør drøfte innledningsvis i intervju hvordan dette skal håndteres.

Personvernombudet legger til grunn at forsker etterfølger UiT Norges arktiske universitet sine interne rutiner for datasikkerhet. Dersom personopplysninger skal lagres på privat pc/mobile enheter, bør opplysningene krypteres tilstrekkelig.

I masteroppgaven/publikasjoner skal data presenteres slik at ingen (heller ikke den som bistod med rekruttering) kan gjenkjenne den enkelte informant.

Forventet prosjektslutt er 01.10.2015. Ifølge prosjektmeldingen skal innsamlede opplysninger da anonymiseres. Anonymisering innebærer å bearbeide datamaterialet slik at ingen enkeltpersoner kan gjenkjennes. Det gjøres ved å:

- slette direkte personopplysninger (som navn/koblingsnøkkel)
- slette/omskrive indirekte personopplysninger (identifiserende sammenstilling av bakgrunnsopplysninger somf.eks. bosted/arbeidssted, alder og kjønn)
- slette lydopptak

Vedlegg 3

Forespørsel til dette barnevernskontoret med invitasjon om å delta i et forskningsprosjekt om tilbakeføring av omsorgen for barn som er plassert utenfor hjemmet.

Mitt navn er Lill Anita Varvik. Jeg er mastergradsstudent i helsefag på studieretning for psykisk helse ved Universitetet i Tromsø, og skal skrive mastergradsoppgave. Jeg ønsker å intervju fem saksbehandlere, som alle rekrutteres fra forskjellige barnevernskontor i Nord-Norge.

Intervjuene ønskes gjennomført snarest mulig eller gjerne i løpet av januar 2015. Men avtaler kan også gjøres for senere tidspunkt.

Jeg henvender meg til dette barnevernskontoret med spørsmål om å bidra med én deltaker til studien, der jeg vil utforske beslutninger rundt tilbakeføring av omsorgen for barn tilbake til hjemmet. Det er utfordringene saksbehandlere møter ved beslutningstaking i slike saker, som er av interesse.

Tittel på studien: Veien hjem. Et spørsmål om barnevernets anbefalinger i tilbakeføringssaker.

Bakgrunn og hensikt: Jeg ønsker å utforske barnevernets beslutninger om å avslå eller innvilge barns ønske om å flytte hjem. Formålet er å få kunnskap om forhold som er betydningsfulle for en beslutning i spørsmål om tilbakeføring.

Det er viktig at deltakeren har erfaring med beslutningstaking i denne type spørsmål. Jeg ønsker derfor at deltakeren har jobbet som saksbehandler ved et barnevernskontor.

Hva studien innebærer: Deltakeren vil bli intervjuet om sine opplevelser og erfaringer rundt beslutningstaking. Det vil bli gjort lydopptak.

Mulige fordeler og ulemper av deltakelse: ingen

Hva skjer med opptak og informasjon? Når studien er ferdig vil opptak og annen informasjon bli slettet. Identiteten til deltakeren vil ikke fremkomme i det skriftlige arbeidet. For ordens skyld vil jeg presisere at jeg ikke skal ha personopplysninger eller andre sensitive opplysninger om deres klienter under intervjuet.

Ta gjerne kontakt på e-post lvarvik@online.no, eller tlf.nr 930 35 741, dersom du har spørsmål eller for tilbakemelding.

Dersom dette kan være av interesse, vil jeg sende et informasjonsbrev til den aktuelle deltakeren, også.

Mvh

Lill Anita Varvik

Vedlegg 4

Hei [...]. Jeg, Lill Anita Varvik, skriver masteroppgave om utfordringer som saksbehandlere i barnevernet står overfor. Jeg trenger deltakere til studien som kreves, og tror at du jobber i barnevernet. Kunne du tenke deg å møte meg til intervju i januar? Varighet på inntil 1,5 time. Selv om intervjuene planlegges gjennomført i januar 2015, håper jeg på snarlig tilbakemelding. Ved interesse vil jeg maile deg mer informasjon, slik at du kan ta en informert avgjørelse på om du vil delta. Mvh Lill Anita Varvik.

Vedlegg 5

Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

Studiens tittel: «Veien hjem. Et spørsmål om barnevernets anbefaling i tilbakeføringssaker.»

Mitt navn er Lill Anita Varvik. Jeg er mastergradsstudent i helsefag, på studieretning for psykisk helse, ved Universitetet i Tromsø, og skal skrive mastergradsoppgave. Jeg ønsker å intervju fem personer som har erfaring som saksbehandlere ved barnevernkontor i Nord-Norge. Det er ingen andre samarbeidspartnere for dette prosjektet.

Intervjuene ønskes gjennomført i januar 2015. Jeg vil likevel sette pris på tilbakemelding så snart som mulig.

Bakgrunn og formål

Jeg er opptatt av tilbakeføringsspørsmål i barnevernet, av ungdommer som er plassert på institusjon. Målet er å erverve kunnskap i forhold som bidrar til beslutninger i tilbakeføringssaker for institusjonsplasserte barn. Det er utfordringene saksbehandlere møter ved beslutningstaking i slike saker, jeg vil intervju om.

Temaet er: Hvilke utfordringer står saksbehandlere overfor i situasjoner der de skal beslutte å fraråde tilbakeføring av ungdommer til hjemmet?

Du forespørres om å delta fordi du har erfaring fra saker der det besluttes å fraråde tilbakeføring av omsorg primært for ungdommer over 15 år, fra institusjon til deres foreldre.

Hva innebærer deltakelse i studien?

Jeg treffer deg der det passer best for deg, og vil gjøre et intervju med tidsramme på 1 – 1,5 time. Spørsmålene vil omhandle dine erfaringer om å skulle foreta en beslutning om å fraråde tilbakeføring av omsorgen til hjemmet. Du vil bli invitert til å fortelle om saker der det har vært utfordrende å komme fram til beslutningen om å fraråde tilbakeføring. Dette kan være saker der det er ekstra vanskelig å fastslå at ungdommen ikke bør flytte hjem, altså saker som ligger i grenselandet.

Jeg skal verken ha klientopplysninger eller andre sensitive opplysninger i forbindelse med disse sakene. Jeg kommer imidlertid til å gjøre lydopptak, og trolig ta notater underveis.

Hva skjer med informasjonen om deg?

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det er ingen andre som vil få opplysninger om deg og din deltakelse i studien. Ditt navn og tilhørighet til ditt barnevernkontor, vil kun noteres på en navneliste. Både navnelista og lydopptaket av intervjuet vil holdes innelåst i min egen safe under analyseperioden. Pc som anvendes til arbeidet er beskyttet med brukernavn og passord, og i tillegg innelåst på eget rom. Ingen data vil bli lagret på pc.

I den ferdige oppgaven vil du kunne gjenkjenne dine egne beskrivelser. Dine beskrivelser vil imidlertid ikke knyttes til konkrete saker i studien. I tillegg vil verken ditt navn, ditt kontor eller stedsopplysninger oppgis. Ditt bidrag vil således ikke kunne gjenkjennes av andre.

Prosjektet skal etter planen avsluttes innen 1.oktober 2015. Navneliste, lydopptak og det transkriberte intervjuet vil slettes etter endt studie.

Frivillig deltakelse

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger du har gitt, slettes umiddelbart. Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med Lill Anita Varvik på e-post: lvarvik@online.no eller på tlf.nr 930 35 741.

Veileder for studien er professor Anne-Grethe Talseth ved UiT Norges arktiske universitet. Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

Mvh

Lill Anita Varvik

Svarslipp:

Jeg bekrefter herved at jeg har mottatt ovenstående informasjon, og samtykker herved til deltakelse.

Navn: _____

Adresse: _____

Tlf.nr dagtid: _____

Dato: _____ Signatur: _____

Vedlegg 6

Intervjuguide

Åpningsspørsmål:

- 1) Har du jobbet lenge i barnevernet?
- 2) Har du vært ansatt ved dette kontoret hele den tida?
- 3) Er du bosatt i kommunen?

Hovedspørsmål:

Kan du fortelle om en situasjon der du syntes det var utfordrende å komme frem til en beslutning, og som endte med fraråding av hjemflytting?

Tema å spørre om, dersom informanten ikke selv nevner disse:

1) Hadde omsorgsevnen i hjemmet betydning for beslutningen?

- Hva tenkte du om omsorgsevnen til foreldrene?
- Kan du fortelle mer om det?

2) Kan du beskrive samarbeidet med foreldrene?

- Hvordan opplevde du foreldrene? Tverr / lettvtint å samarbeide med?
- Hva gjorde barnevernet for å få til samarbeid?
- Hva tenkte du var årsaken til at foreldrene samarbeidet så godt / dårlig med bvtj?

3) Hvor ofte hadde ungdommen samvær med foreldrene?

- Opplevde du denne hyppigheten som riktig? Kan du utdype det?
- Hva mente du kunne blitt konsekvensen for ungdommen, dersom det hadde vært mer / mindre samvær?

4) Ble ungdommen hørt i denne saken?

- Hvordan opplevde du at ungdommens ønske ble vurdert?
- Hva tenkte du omkring dette?
- Opplevde du at ungdommenes ønske gjorde det mer / mindre utfordrende å fraråde tilbakeflytting? Kan du utdype?

5) Ble det biologiske prinsipp vektlagt?

Husk å være sensitiv for andre tema som informanten nevner.

Avslutningsspørsmål:

- 1) Hvordan var det for deg å bidra til et vedtak om at barnet ikke fikk flytte hjem?

- 2) Var du enig i beslutningen?
- 3) Var det også forhold som talte for at barnet kunne flytte hjem?
- 4) Vektlegger dette kontoret kontinuitet eller stabilitet?
 - Tror du at en vektlegging av det ene eller andre kan bli utslagsgivende i spørsmål om tilbakeføring?

Oppfølgingsspørsmål for å få vite mer:**Tenkte/ opplevde/ gjorde**

Kan du fortelle mer om dette?

Hvordan opplevdes dette for deg?

Hva tenker du om dette?

Hva tror du at dine kollegaer mente om dette?

Kunne dette vært handtert annerledes?